

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ**

BAKALÁRSKA PRÁCA

2008

Maja Jakobová

Vysoká škola ekonomická v Praze
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní obchod

Postavenie rozvojových krajín v mechanizme urovnávania sporov WTO

(bakalárska práca)

Autor: Maja Jakobová

Vedouca práce: Ing. Dana Steinmetzová

Prehlásenie:

Prehlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne a vyznačila všetky citácie z prameňov.

V Prahe dňa 15.5.2008

.....

podpis študenta

Chcela by som na tomto mieste poďakovať za odborné vedenie a konzultácie
mojej vedoucej Ing. Dane Steinmetzovej.

V Prahe

Obsah

Obsah	5
Zoznam grafov	6
Zoznam tabuliek	6
Úvod	7
1. WTO a mechanizmus urovnávania sporov	9
1.1. Posun vpred od GATT k WTO	9
1.2. Vznik sporu s jednotlivé štádia jeho urovnávania na pôde WTO	12
1.3. Funkcia, ciele a kľúčové rysy systému na riešenie sporov	14
2. Rozvojové krajiny v mechanizme urovnávania sporov	18
2.1. Štatistické údaje o účasti krajín v mechanizme riešenia sporov	18
2.2. Prekážky	26
2.2.1 Rozsah a štruktúra trhu ako determinujúci faktor	26
2.2.2 Problém ľudských zdrojov a finančných kapacít	27
2.2.3 Vstupné bariéry	28
2.2.4 Slabé vynútenie	29
2.3. Budovanie kapacít a technickej pomoci pri mechanizme urovnávania sporov – priorita pre rozvojové krajiny	30
3. Prípadová štúdia – Príklad bavlny	32
3.1. Významná tržná plodina vyspelých a rozvojových krajín	32
3.2. Iniciatíva krajín východnej a strednej Afriky	43
3.3. Spor na pôde WTO: Brazília verzus Spojené štáty	48
Záver	54
Použitá literatúra	56
Prílohy	59

Zoznam grafov

Graf č. 1: Zastúpenie rozvojových a vyspelých krajín v systéme urovnávania sporov WTO v období 1995 - 2006.....	19
Graf č. 2: Podiel krajín iniciujúcich spor podľa príjmových skupín	23
Graf č. 3: Respondenti sporu podľa príjmových skupín.....	23
Graf č. 4: Krajiny najviac prítomné v systéme riešenia sporov podľa počtu iniciovaných sporov	25
Graf č. 5: Svetová produkcia bavlny v období 1976 - 2007	32
Graf č. 6: Percentuálne vyjadrenie svetových producentov bavlny	33
Graf č. 7: Produkcia bavlny v jednotlivých krajinách	34
Graf č. 8: Trend vo vývoji svetového exportu bavlny	35
Graf č. 9: Percentuálne zastúpenie krajín na svetovom exporte	36
Graf č. 10: Vývoz bavlny z jednotlivých krajín	36
Graf č. 11: Vývoj svetovej ceny bavlny (cotton index) – reálna cena bavlny.....	37
Graf č. 12: Produkčné náklady na bavlnu v jednotlivých krajinách.....	38
Graf č. 13: Podiel Spojených štátov na svetovom vývoze bavlny.....	40

Zoznam tabuliek

Tabuľka č. 1: Spory podľa krajín z jednotlivých príjmových skupín.....	21
Tabuľka č. 2: Rozdelenie účastníkov v spore podľa príjmových skupín	24
Tabuľka č. 3: zastúpenie vyspelých a rozvojových krajín na strane respondenta sporu ..	25
Tabuľka č. 4: Štátna podpora na produkciu bavlny v jednotlivých krajinách, odhadovaná výška štátnej pomoci v miliónoch amerických dolárov	39
Tabuľka č. 5: Odhadované dôsledky odstránenia deformácií trhu bavlny	42
Tabuľka č. 6: Význam bavlny v krajinách strednej a západnej Afriky	44

Úvod

Medzinárodné dohody sú málo účinné, ak ich dodržiavania nie je vynúiteľné. Je to práve účinný mechanizmus urovnávania konfliktov a sporov, ktorý dodáva na vážnosti záväzkom dojednaných zmluvnými stranami. Mechanizmus urovnávania sporov vo WTO je dôležitou oporou súčasného mnohostranného obchodného systému. Bol vytvorený vládami členských štátov už za fungovania Všeobecnej dohody o clách a obchode z roku 1947 (GATT) a vo svojom vývoji prešiel podstatnými zmenami. Najdôležitejšie procedurálne postupy dnešného systému však boli prijaté až v roku 1994, keď sa členovia súhlasne vrámci Uruguajského kola jednaní dohodli na pravidlách a postupoch pri riešení sporov na medzinárodnej úrovni, a ktoré prijali ako Dohovor o urovnávaní sporov (Dispute settlement understanding- DSU). Silnejší a o niečo viac záväzný systém v riešení konfliktov mal zabezpečiť, že obchodné pravidlá dojednané na pôde WTO budú uznávané a rešpektované všetkými členskými štátmi.

Jedným z hlavných cieľov Dohovoru bolo vytvoriť férový systém, v ktorom by každý člen mohol predložiť sťažnosť a obavy z porušovania ujednaných dohôd. Takýto systém má zabezpečiť danému členskému štátu, že jeho sťažnosť bude vypočutá a prešetrená nezávislým tribunálom, ktorý nakoniec vydá záväzné rozhodnutie v danej veci v súlade s platnými pravidlami WTO. Ako hlavná zásada bolo stanovené, že všetci členovia majú rovné postavenie v systéme WTO a rovnaké práva vyplývajúce z členstva. V mojej práci som sa zamerala predovšetkým na túto zásadu, ktorú zavádzal Dohovor.

WTO dnes zahŕňa 151 členských krajín, pričom asi dve tretiny členskej základne tvoria rozvojové krajiny. Tieto krajiny zohrávajú čoraz dôležitejšiu úlohu na pôde WTO. Poprvé z dôvodu ich početnosti, ale aj preto že sa stávajú významnými aktérmi v globálnej ekonomike a samozrejme aj preto, že jedným z nástrojov ekonomického rozvoja je práve medzinárodný obchod. Rozvojové krajiny tvoria široko diverzifikovanú skupinu krajín s veľmi odlišnými potrebami. Práve pre tieto krajiny, je systém založený na vymáhateľných pravidlách dôležitý.

Práca je členená do troch kapitol. V prvej kapitole sa zameriam na analýzu mechanizmu urovnávania sporov a na hlavné zmeny, ktorými tento systém prešiel vo svojom vývoji. V druhej kapitole sa pokúsím na základe štatistík a záznamov jednotlivých prípadov

objektívne zhodnotiť účasť jednotlivých skupín členských štátov na riešení sporov, so zameraním na to, kto iniciuje spor a proti komu sú najčastejšie spory vedené. Následne sú zhodnotené faktory, ktoré určujú, prečo sú niektoré členské štáty viac menej aktívnejšie v mechanizme riešenia sporov ako iné. V tejto časti práce je mojím cieľom odpovedať na otázky : Aké majú rozvojové krajiny postavenie pri riešení sporov voči vyspelým krajinám? Vytvára systém naozaj rovné postavenie svojich členov? Majú všetky rozvojové krajiny možnosť dožadovať sa svojich práv, ktoré im vyplývajú z mnohostranných obchodných dohôd? V posledná, tretia kapitola tejto práce sa zameriava na konkrétne prípady obchodných konfliktov. Prvý sa týka iniciatívy, ktorú predložili rozvojové africké krajiny na pôde WTO. Iniciatíva napáda obchodnú politiku Spojených štátov amerických a konkrétne sa týka návrhu zrušenia podpôr výrobcov bavlny, ktorými Spojené štáty vážne poškodzujú dôležitý poľnohospodársky sektor afrických krajín. Aj keď tento prípad nevyústil do mnohostranného urovnávania sporov, znamenal významný pokrok a impulz pre iné krajiny. Druhým zaujímavým prípadom je reakcia Brazílie na spomínanú obchodnú politiku Spojených štátov, keď Brazília predložila svoju sťažnosť priamo pred tribunál WTO.

1. WTO a mechanizmus urovnávania sporov

1.1. Posun vpred od GATT k WTO

Od roku 1947 viac ako 150 krajín sveta buď podpísalo zakladajúcu Všeobecnú dohodu o clách a obchode (GATT 1947), alebo sa neskôr pripojili a stali členmi Svetovej obchodnej organizácie (WTO). V rámci týchto dohôd sa členské štáty dobrovoľne zaviazali dodržiavať pravidlá, ktoré im prinášajú určité limity v ich obchodnej politike ako napríklad obmedzovanie colných sadzieb na dohodnutú úroveň alebo odstraňovanie netarifných reštrikcií z medzinárodného obchodu. Článok XXIII dohody GATT a Dohovor o urovnávaní sporov (Dispute settlement understanding – DSU) vytvárajú platformu, kde členské štáty majú možnosť predložiť sťažnosti voči inému členovi z dôvodu porušovania týchto dojednaných obchodných pravidiel.

WTO je jedinečná medzi ostatnými medzinárodnými organizáciami vďaka schopnosti urovnávať medzinárodné spory so záväznou autoritou, ktorá v sebe zahŕňa aj efektívny vynucovací mechanizmus. Členské štáty sa v tejto veci zhodli, že ak nejaký člen poruší pravidlá obchodu, uprednostnia mnohostranný systém urovnávania sporov pred jednostrannou odvetnou akciou. Inými slovami, využijú dostupné prostriedky i dohodnuté postupy a rovnako budú rešpektovať konečné rozhodnutie vo veci sporu. Proces urovnávania sporov vo WTO je pre členské štáty oficiálny a záväzný. Mimo tohto procesu sa medzinárodné spory riešia diplomatickými prostriedkami. Proces riešenia konfliktu na diplomatickej úrovni je častokrát veľmi zdĺhavý, nejednotný a neistý, pretože výsledok jednania je viazaný na politickú silu krajiny. Tento spôsob je však málokedy prijateľný pre malé krajiny, ktoré nemajú schopnosť vynucovať dodržiavanie dohôd. Efektívny proces rozhodnutia sporu na multilaterálnej úrovni je z mnohých dôvodov výhodným riešením.

Mechanizmus urovnávania sporov ešte v rámci GATT prebiehal hlavne na diplomatickej úrovni, pretože bol totiž založený na princípe konsenzu. To znamenalo, že obe strany sporu museli súhlasiť nielen na výsledku sporu, ale rovnako aj na spôsobe jeho zavedenia. Takýto proces vytváral možnosť pre zainteresované strany sporu zablokovať

proces. Stačilo, ak jedna zo strán buď nesúhlasila s zahájením sporu,¹ alebo odmietla akceptovať oficiálne vydané finálne rozhodnutie. V počiatkoch fungovania systému urovnávania sporov GATT 1947 o sporoch rozhodoval predseda Výboru GATT. Neskôr rozhodnutie vo veci sporu pripadlo pracovnej skupine zloženej zo zástupcov zainteresovaných strán, vrátane strán sporu. Pracovné skupiny sa museli konsenzom zhodnúť na finálnom výsledku sporu. Tieto pracovné skupiny boli o niečo neskôr nahradené tzv. panelom, ktorý tvorila skupina troch až piatich expertov. Členovia panelu nesmali byť nijako viazaní na strany sporu. Panel na základe predložených faktov posúdil prípad a vydával stanovisko vo veci sporu spolu s odporúčaniami na urovanie sporu, ktoré následne posielal Výboru GATT. Až keď ho schválil Výbor, rozhodnutie sa stálo právne záväzným pre strany sporu.

Neefektívnosť tohto systému sa prejavila hlavne na rastúcom množstve nedoriešených sporov v období 1980 až 1990. Jednou z príčin tohto trendu bolo aj rastúce množstvo GATT uznesení, ktoré vytvárali určitú neprehľadnosť, na základe čoho vznikali rozpory v ich interpretácií. Mnoho sporov, ktoré boli predložené v osemdesiatych rokoch boli zväčša akýmsi pokuom jasnejšie definovať GATT ustanovenie. Mnoho členských krajín GATT, rozvojové aj vyspelé, pocitovalo, že systém potrebuje upraviť. Jednania o mechanizme riešenia sporov sa stali jednou z hlavných priorít Uruguajského kola mnohostranných jednaní. Tak 12 Apríla 1989 členské štáty prijali rozhodnutie zlepšiť pravidlá a postupy urovnávania sporov². Súčasný systém urovnávania sporov bol potom vytvorený prijatím Dohovoru o urovnávaní sporov v rámci Uruguajského kola jednaní s presvedčením, že prinesie do obchodného systému WTO určitú stabilitu a transparentnosť. Systém je založený na postupoch, ktoré boli rozvíjané pod záštitou Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT), konkrétne články XXII a XXIII GATT boli implementované do článku 3.1 základného textu, Dohovoru o urovaní sporov. V mnohých dôležitých bodoch ho však presahuje.

Dohovor o urovaní sporov (Dispute settlement understanding - DSU) priniesol do mechanizmu WTO niekoľko dôležitých zmien v porovnaní s procedurálnym postupom

¹Pri zahájení sporu bolo potrebné aby obe strany sporu súhlasili s vytvorením rozhodcovského tribunálu tzv. panelu, ktorý mal rozhodnúť vo veci sporu na základe predkladaných faktov.

²BISD 36S/61

z GATT. Jednou z nich je, že dohovor o urovnání sporov je možné použiť na všetky WTO dohody³. Mnoho sťažností predložených v počiatočných rokoch fungovania mechanizmu vo WTO nemohlo byť predložených pri platnosti systému GATT. Uruguajské kolo jednalo o nových témach, medzi ktoré patrilo poľnohospodárstvo, textil a odev alebo práva duševného vlastníctva. Najdôležitejšou zmenou z hľadiska DSU bolo zrušenie práva veto, ktoré umožňovalo blokovat' žiadosť sťažovateľa urovnať spor. Inými slovami, na základe odstránenia princípu jednomysel'nosti disponuje každý člen právom požiadať o zostavenie panelu, čím systém dáva každému istotu, že sa bude môcť v prípade potreby domáhať svojich práv vyplývajúcich z dohôd WTO. Jedinou možnosťou ako blokovat' rozhodnutie panelu je takzvaný „negatívny konsenzus“, v rámci ktorého sa všetci členovia WTO musia zhodnúť na tom, že rozhodnutie panelu je vo svojej podstate defektné a jeho uskutočniteľnosť je nepravdepodobná. Iným významným prínosom oproti systému zaužívanému v rámci GATT 1947 je, že na proces v systéme WTO dohliada Orgán na urovnávanie sporov (Dispute settlement body – DSU), ktorý predstavuje autoritu s právomocou ustanoviť panel, prijať alebo zamietnúť rozhodnutia vydané panelom, dohliadať na implementáciu odporúčaní a povoliť odvetné opatrenia. Orgán na urovnávanie sporov je v podstate Generálna rada WTO – len sa mení pojem, keď sa jednania týkajú riešenia sporov⁴. Odvolávací orgán je ďalším novým činiteľom, ktorý vstupuje do procesu urovnávania sporov od Uruguajského kola jednaní. Vďaka nemu, sa môže každá strana sporu odvolať proti rozhodnutiu panelu. Poslednou výraznou zmenou je, že prijatie konečného rozhodnutia je podľa Dohovoru o urovnávaní sporov záväzné. Člen, ktorý prehral prípad, je povinný sa podriaďiť odporúčaniam. V prípade, že tento člen v primeranej dobe, neupraví svoje pravidlá porušujúce obchodné praktiky podľa odporúčaní uvedených v rozhodnutí (približne 15 mesiacov), môže poškodená strana sporu požiadať o kompenzácie, prípadne urobiť špecifické odvetné opatrenia proti svojmu oponentovi. Dôležité je, že systém WTO prináša jasne definované pravidlá vrátane harmonogramu, ktorý stanovuje lehoty pre ukončenie sporu.

³A summary of the Final Act of the Uruguay Round; Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes; http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/ursum_e.htm#Understanding.

⁴Bernard M. Hoekman, Michel M. Kostecki; The political Economy of the World Trading System, The WTO and Beyond ; capitol 3: Dispute Settlement and Enforcement of Rules; strana 76.

1.2. Vznik sporu s jednotlivé štádia jeho urovnávania na pôde WTO

Proces na urovnávanie sporov môže byť zahájený kedykoľvek, keď jeden z členských štátov verí, že iný člen svojím jednaním nedodržiava predtým zjednané obchodné záväzky (napríklad znižovanie cla), alebo ak porušuje pravidlá WTO. Podľa Všeobecnej dohody o clách a obchode z roku 1947 (článok XXIII GATT) môže mať sťažnosť tri nasledujúce formy.

- „sťažnosť o porušovaní“ (violation complaint), kde predmetom je porušovanie jedného či viacerých WTO ustanovení alebo zjednaných ústupkov;
- „sťažnosti o neporušovaní“, kde je formulované, že aj napriek neporušeniu žiadneho špecifického pravidla WTO viedli opatrenia vlády iného členského štátu k zrušeniu dojednaných ústupkov (článok XXIII, 1b). Opatrenie, ktoré je predmetom takejto sťažnosti musí byť zavedené vládou a toto opatrenie musí pozmeňovať podmienky konkurencie ustanovené v predchádzajúcich jednaniach. A zároveň je táto situácia neočakávaná v zmysle, že pri predchádzajúcich jednaniach o obchodných podmienkach sa takáto situácia nedala predvídať.
- sťažnosť v rámci ktorej člen WTO môže namietat', že „akákoľvek ďalšia situácia“ vedie k zrušeniu alebo zhoršeniu vyjednaných výhod.

Urovnávanie sporov v obmedzenej časovej lehote a podľa presných procedurálnych postupov a pravidiel je dôležitým aspektom mechanizmu na urovnávanie sporov vo WTO, pretože napomáha predchádzať nepriaznivým vplyvom nevyriešených medzinárodných obchodných konfliktov. Od začiatku platnosti Dohovoru sa pri riešení sporov vo WTO postupuje v nasledovne:

- konzultácia
- žiadosť o zostavenie panelu
- práca panelu
- rozhodnutie panelu vo veci sporu
- implementácia

V prvom štádiu, ktoré je už súčasťou sporu, sa podľa článku 4 DSU musia zainteresované členské štáty pokúsiť vyriešiť spor prostredníctvom dvojstranných konzultácií. Existuje možnosť konzultácií v prítomnosti mediátora, generálneho riaditeľa WTO. Táto alternatíva je však dobrovoľná. Cieľom týchto počiatočných konzultácií je umožniť zainteresovaným stranám porozumieť právnym skutočnostiam situácie a pokúsiť sa nájsť riešenie medzi sebou. Táto fáza nepresahuje 60 dní.

Spor sa posúva na ďalšiu úroveň, pokiaľ strany sporu nie sú schopne vyriešiť spor na úrovni konzultácií v danom časovom rozmedzí 60-tich dní. V takomto prípade, strana ktorá vzniesla sťažnosť, požiada o zostavenie panelu za účelom preskúmania sťažnosti a navrhnutia riešenia. Panel je zostavený v priebehu 45-tich dní Orgánom na urovanie sporov. Spomedzi zoznamu najlepšie kvalifikovaných kandidátov (všetci musia byť nominovaní členskými štátmi) navrhne sekretariát WTO zainteresovaným stranám mená troch alebo štyroch panelistov, ktorí by mali vydať stanovisko vo veci sporu. Strany sporu majú právo vzniesť námietku proti návrhu na zloženie panelu. Panelisti sa vo výkone svojej práce riadia iba vlastným svedomím a presvedčením, nesmú podliehať a byť ovplyvňovaní žiadnymi vládnymi záujmami, a sú zvyčajne bývalými členmi delegácií s profesionálnou kvalifikáciou v obore obchodu. Sekretariát WTO im zabezpečuje potom administratívnu podporu a zvyčajne pripravuje podklady s faktami prípadu. Dohovor popisuje aj spôsob a postup práce panelistov.

Pred prvým vypočutím všetky strany sporu predstavia panelu písomne svoj prípad. Panel prešetrí fakty a jednotlivé argumenty prípadu. Následuje prvé vypočúvanie, kde panelu predkladajú svoje argumenty sťažovateľ, protistrana a ostatní zainteresovaní členovia (tretie strany). Zúčastnené štáty majú právo písomne predložiť svoje námietky voči dôkazom, ktoré predložila protistrana. Tie potom ústne prezentujú na druhom zasadnutí panelu. Pokiaľ by jedna zo strán sporu použila vedecké alebo technické dôkazy, je možné, aby ich panel konzultoval s expertmi, prípadne môže zriadiť expertnú skupinu, aby vypracovala poradnú správu. Na základe predložených faktov, panel predloží prvý návrh, argumentačnú časť svojej správy, všetkým zúčastneným stranám a zároveň im poskytuje dva týždne na vypracovanie prípadných pripomienok. Táto správa neobsahuje ešte žiadne závery. Až predbežná správa obsahuje prvotné závery. Panel poskytuje jeden týždeň stranám na pripomienkovanie. V nasledujúcich dvoch týždňoch je vykonávaná revízia, v rámci ktorej panel môže zvolať dodatočné stretnutia s oboma stranami. Ďalším

krokom panelu je vydanie záverečnej správy, ktorú predkladá obom stranám sporu o tri týždne neskôr ju rozposiela všetkým členom WTO. Panel v záverečnej správe uvádza odporúčenia, ako by obchodné opatrenie porušujúce dohody WTO, alebo nedodržaný záväzok mali byť upravené v súlade s pravidlami WTO.

Rozhodnutie panelu musí byť prijaté Orgánom na urovnávanie sporov do 60-tich dní. K tomu nedôjde, keď sa Orgán konsenzom dohodne na zrušení rozhodnutia, alebo sa prípadne jedna zo strán odvolá proti nálezom panelu. Odvolanie je možné uskutočniť iba vo veci právnych postupov a právnej správnosti interpretácie uskutočnenej panelom. Odvolanie môže potvrdiť, zmeniť, či anulovať právne nálezy a závery panelu. Odvolávací orgán, ktorý jedná vo veci odvolania, sa skladá zo siedmich osôb z členských štátov WTO. Zvyčajne by proces odvolania nemal presahovať 60 dní a mal by byť ukončený do 90-tich dní. Správa Odvolávacieho orgánu je konečná a prijatá Orgánom na urovnávanie sporov.

Členská krajina, ktorá prehrala spor, sa musí podriadiť odporúčaniam obsiahnutých v správe panelu. Taktiež musí na zasadaní orgánu na riešenie sporov predložiť postup a časový plán, v ktorom chce tak urobiť. V prípade, že zavedenie nie je uskutočniteľné ihneď, je krajine podľa článku 21.3 DSU priznané „primerané časové obdobie“, aby tak učinila. Sťažovateľ môže požiadať Orgán na urovnávanie sporov o povolenie použiť odvetné opatrenie proti svojmu oponentovi (pozastavenie koncesií alebo záväzkov). V zásade platí, že protiopatrenia by sa mali dotýkať toho istého sektoru, ktorý je predmetom sporu. Pokiaľ to nie je reálne, alebo by to nebolo efektívne, môžu byť protiopatrenia uvalené na iný sektor, ktorý je krytý tou istou dohodou WTO. Iba ak ani v tejto oblasti by protiopatrenia neboli účinné alebo reálne, je možné ich uvaliť v rámci inej dohody WTO. Organ na riešenie sporov v každom prípade sleduje, ako postupuje implementácia rozhodnutia v danej veci až do úplnej implementácie.

1.3. Funkcia, ciele a kľúčové rysy systému na riešenie sporov

Jednotlivé panely z obdobia platnosti systému GATT považovali za svoju povinnosť skĺbiť dva aspekty a to využitie GATT ustanovení za účelom vyriešiť spor medzi

stranami a zároveň sa pokúsiť dosiahnuť prijateľné zavedenie rozhodnutia⁵. Spory boli pojednávané medzinárodne, aby boli vyriešené prostredníctvom organizácie čo najrýchlejšie. Tieto atribúty boli ponechané aj v súčasnom systéme WTO v Dohovore o urovnávaní sporov. Medzi hlavné ciele, ktoré boli formulované v Dohovore o urovnávaní sporov, patrí:

- zabezpečiť istotu a transparentnosť mnohostranného obchodného systému
- zachovať práva a povinnosti členov WTO
- priblížiť rozsah práv a povinností prostredníctvom interpretácie ustanovení WTO dohôd
- nájsť riešenie výhodne pre obe strany sporu
- promptné riešenie sporov

Hlavným cieľom WTO mechanizmu na urovnávanie sporov je zabezpečiť istotu a predvídateľnosť mnohostrannému obchodnému systému (článok 3.2 DSU). Dohovor usiluje o vytvorenie efektívneho systému opierajúceho sa o pravidlá, ktorý by viedol k urovnaniu sporov týkajúcich sa používania jednotlivých ustanovení WTO dohôd. Posilnením právnych noriem prispieva systém urovnávania sporov k tomu, že mnohostranný obchodný systém je spoľahlivejší a transparentnejší.

Pri obchodnom spore sú zainteresované krajiny vedené k tomu, aby sa pokúsili spor urovnať na báze dvojstranných konzultácií. Ak sa im nepodarí dospieť k vzájomne výhodnému riešeniu, sťažovateľ má Dohovorom zaručené právo na procedúru vychádzajúcu z procesných pravidiel, v ktorej jeho sťažnosť bude preskúmaná nezávislým orgánom (panel a odvolávací orgán). Týmto systémom vytvára mechanizmus, v rámci ktorého členské štáty WTO môžu ochraňovať svoje práva vyplývajúce z dojednaných dohôd. Takýto systém je rovnako dôležitý aj pre druhú stranu sporu, ktorej zaručuje možnosť obhájiť sa v prípade, ak nesúhlasí so sťažnosťou svojho protivníka.

⁵South Centre; (SC/TADP/TA/DS/1) Trade Analysis : The WTO Dispute Settlement system: issues to consider in the DSU negotiations, strana 14, paragraf 46.

Presný rozsah práv a povinností obsiahnutých vo WTO dohodách nie je vždy evidentný. Právne ustanovenia sú častokrát uvedené vo všeobecných pojmoch tak , aby mali širšiu použiteľnosť a pokryli množstvo jednotlivých prípadov. Navyše, mnohé právne ustanovenia v medzinárodných dohodách nie sú úplne jasné, pretože sú formulované ako kompromis v mnohostranných jednaniach. Z týchto dôvodov vyžadujú často jednotlivé prípady interpretáciu príslušných ustanovení. Podľa DSU je systém na urovanie sporov určený aj na objasňovanie ustanovení (článok 3.2 DSU).

Aj keď cieľom systému je ochraňovať práva svojich členov, tiež objasniť rozsah týchto práv a povinností, a tým prispievať k väčšiemu stupňu istoty a transparentnosti, nedá sa povedať, že by jeho hlavnou prioritou bolo rozvíjať systém jurisprudencie. Prioritou je skôr urovnať vzniknuté spory so vzájomne výhodným riešením pre obe strany sporu (článok 3.7 DSU). Práve prostredníctvom povinných formálnych konzultácií v prvom štádiu riešenia sporu vytvára Dohovor priestor, kde sa strany musia pri najmenšom pokúsiť o jeho urovanie. Bilaterálne urovanie je možné, aj keď je spor vo vyššom štádiu riešenia (článok 3.7 a 11 DSU).

Dohovor o urovnávaní sporov zdôrazňuje dôležitosť promptného urovnávania sporov, kvôli efektívnemu fungovaniu systému WTO a rovnako aj z dôvodu udržania rovnováhy medzi právami a povinnosťami členov (článok 3.3 DSU). Preto zavádza DSU detailný proces a tomu odpovedajúce časovo vymedzené jednotlivé štádia tak, aby bola zaistená efektívnosť vrátane práva sťažovateľa pokročiť dopredu so svojou sťažnosťou. Vo všeobecnosti by spor od zahájenia nemal trvať dlhšie než jeden rok, prípadne nie viac ako 16 mesiacov ak jedna zo strán podá odvolanie (článok 20 DSU).

WTO procedúra urovnávania sporov má množstvo výnimočných charakteristík, ktoré celý systém dotvárajú.

Jedine vlády členských štátov môžu byť účastníkmi sporu vo WTO. Vývozné spoločnosti môžu svojej vláde len navrhnúť, aby predložila sťažnosť, prípadne zahájila spor. Môže sa stať, že daná vláda nebude ochotná predložiť sťažnosť vo WTO kvôli obavám z možných odvetných opatrení. Je to v právomoci vlády, aby zvažila priority a rozhodla tak, čo je vhodné pre krajinu ako celok.

Kompenzácia za spôsobené škody je takmer automatická, ale nie vyžadovateľná. Vláda, ktorej bolo dokázané porušovanie WTO pravidiel, je povinná prijať vhodné opatrenia,

ktorými by uviedla svoje aktivity do súladu s pravidlami WTO. Spôsob, ako to dosiahnuť, je ponechaný na danú vládu. Panel môže vo svojej správe navrhnúť určité opatrenia a vysloviť odporúčania. V súčasnosti existujú tri nápravné opatrenia:

- Prerušenie a odstránenie opatrenia, ktoré nebolo v súlade s WTO.
- Kompenzácia, čo je dobrovoľné opatrenie, v rámci ktorého sa strany dohodnú na vzájomne výhodnej kompenzácií pre poškodenú stranu. Kompenzácia je zvyčajne určitým obchodným ústupkom, napríklad rozšírený prístup na trh.
- Prerušenie ústupkov a povinností zo strany poškodeného štátu. K tomuto opatreniu musí mať daný člen súhlas Orgánu na riešenie sporov a zvyčajne je to až posledná možnosť, keď všetky možné opatrenia nie je možné realizovať, alebo sú neúčinné.

Mnoho sporov je urovnaných bilaterálne. Myslím že zaujímavým rysom systému je nabádanie na bilaterálne urovanie sporu. Systém je založený na predpoklade, že najlepšou cestou ako urovnať obchodný spor, je prostredníctvom dohody medzi zainteresovanými stranami mimo súd. Tomuto je určených 60 dní na vzájomné konzultácie medzi stranami. Často dvojstranné vyjednávanie a hľadanie kompromisu pokračuje aj napriek tomu, že bol zahájený oficiálny proces. Mnoho prípadov nedosiahne ani úroveň pojednávania s panelom⁶. Takéto urovanie spočíva v tom, že sa strany zhodnú na vzájomne výhodnom výsledku. Od januára 1995 dodnes, členské štáty predložili 369 žiadostí pre konzultácie, pričom rozhodnutie panelu a odvolacieho orgánu bolo prijaté v 107 prípadoch⁷. Tento údaj naznačuje význam konzultácií, v rámci ktorých bol spor urovaný.

Účinný mechanizmu na urovanie sporov zvyšuje význam a hodnotu záväzkov vyplávajúcich z medzinárodných zmlúv. Je všeobecne známe, že takýto systém kde väčši členovia majú rovnaký prístup a kde rozhodnutia vznikajú na základe pravidiel a nie na základe ekonomickej a politickej sily štátu, má značný význam hlavne pre rozvojové a malé členské krajiny.

⁶http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/disp_settlement_cbt_e/c6s2p1_e.htm

⁷WT/DS/OV/32; január 2008, WTO statistical overview.

2. Rozvojové krajiny v mechanizme urovnávania sporov

2.1. Štatistické údaje o účasti krajín v mechanizme riešenia sporov

Dohovor o pravidlách a postupoch pri urovnávaní sporov (Dispute settlement understanding – DSU)⁸ je často považovaný za jeden z najdôležitejších úspechov Svetovej obchodnej organizácie. Od jeho prijatia v roku 1995 došlo k významnému nárastu bilaterálnych obchodných sporov. Viac ako 370 prípadov bolo prednesených v rámci tohto mechanizmu (v období dvanástich rokov) v porovnaní s 300 prípadmi uskutočnenými ešte v rámci GATT počas 47 rokov jeho existencie⁹. V kontexte rastúceho počtu obchodných sporov si pozícia rozvojových krajín vyžaduje špeciálne povšimnutie. Dôvodom je, že aj keď táto skupina štátov tvorí väčšinu členskej základne WTO, ich účasť na riešení obchodných sporoch je v značnom nepomere k účasti vyspelých krajín. Väčšina rozvojových krajín, hlavne takmer všetky najmenej rozvinuté krajiny¹⁰, doposiaľ ani raz nevyužili WTO systém urovnávania sporov od jeho vzniku, zatiaľ čo prítomnosť krajín G4 (EC, USA, Japonsko a Kanada) je skoro až nadmerná.

Ako už bolo spomenuté v predchádzajúcej kapitole, podstatnou zmenou oproti systému GATT 1947, bolo ustanovenie Dohovoru o urovnávaní sporov, ktorý zavádza do WTO pravidlá a procedurálne postupy pri riešení obchodných sporov¹¹. Dohovor vytvára systém, v ktorom každý člen by mal mať rovné postavenie a rovnaké práva pri

⁸Dispute Settlement Understanding (DSU); <http://www.worldtradelaw.net/uragreements/dsu.pdf>.

⁹Zoznam všetkých predložených sporov vo WTO je možné nájsť na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_status_e.htm.

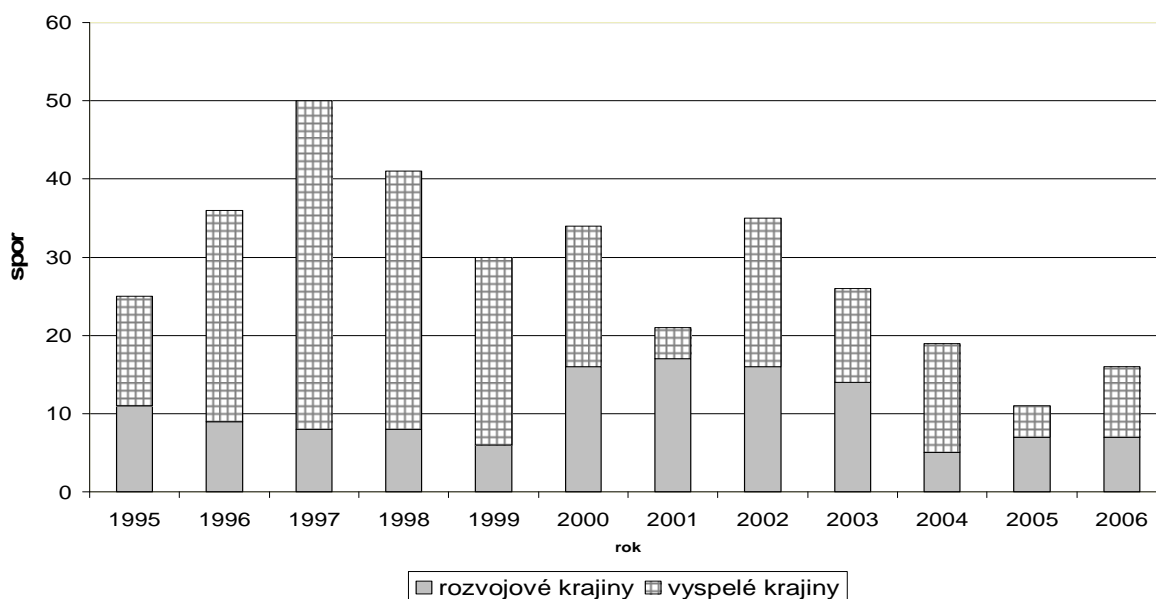
¹⁰Najmenej rozvinuté krajiny (Least developed countries) sú charakteristické nerozvinutou priemyselnou štruktúrou, nedostatočnými finančnými zdrojmi a zväčša monokultúrnou ekonomikou. Patria sem najchudobnejšie krajiny s nevyhovujúcou zdravotnou, vzdelávacou a dopravnou infraštruktúrou, klimaticky a geograficky znevýhodnené, predovšetkým vnútrozemské a ostrovné štáty. Ich počet sa neustále zvyšuje. V roku 1970 bolo do tejto skupiny zaradených 25 rozvojových krajín, v roku 1985 už 42 krajín a v súčasnosti ich je Valné zhromaždenie OSN schválilo zoznam 50 najmenej rozvinutých krajín.

¹¹Z dôvodu, že v GATT neexistoval mechanizmus na riešenia sporov, jednania sa predlžovali a vyžadovali na vyriešenie sporu viac diplomacie než predpisov. Okrem odkladania sporov, často krát uzrozmeneé dohody neboli vôbec zavedené.

urovnávaní sporov. Rozhodnutia sú vytvárané na základe platných pravidiel a nie na základe ekonomickej či politickej sily štátu. Systém stavia „slabších“ na omnoho vyrovnanjšiu pozíciu voči „silnejším“ členským štátom. Práve takto posilnený mnohostranný systém urovnávania sporov by mal povzbudiť rozvojové členské štáty k intenzívnejšej aktivite pri ochrane ich práv a obchodných pravidiel. V tejto kapitole je na základe záznamov o doposiaľ vedených sporoch podrobnejšie analyzované, či k tomu došlo.

Za obdobie fungovania WTO úloha rozvojových krajín v mechanizme urovnávania sporov mnohostranného obchodného systému určitým spôsobom vzrástla. Graf č.1 ukazuje ako rozvojové krajiny v období 2000-2002 mnohonásobne zvýšili počet sťažností, pričom v roku 2001 ich bolo viac ako dvojnásobok v porovnaní k vyspelým krajinám. Avšak po roku 2002 môžeme pozorovať určitý pokles sťažností zo strany rozvojových krajín, ale aj zníženie celkového počtu sťažností.

Graf č. 1: Zastúpenie rozvojových a vyspelých krajín v systéme urovnávania sporov WTO v období 1995 - 2006

Poznámka: Príjmové skupiny použité z rozdelenia krajín Svetovou Bankou podľa HNP na osobu z roku 2006

Zdroj : Svetová obchodná organizácia www.wto.org: Dispute settlement data set; www.wb.org,

Jedným z dôvodov rastúceho trendu je, že rozvojové krajiny tvoria viac ako dve tretiny členských štátov WTO¹². Iným dôvodom využívania tohto rozhodcovského systému môže byť zvýšená dôvera v liberalizáciu obchodu ako prostriedku pre posilnenie rozvoja. Jadrom problému aj naďalej ostáva obmedzené použitie systému na riešenie sporu práve týmito krajinami.

Spočiatku fungovania WTO systému na urovnávanie sporov boli prevládajúcimi prípadmi neukončené obchodné spory z obdobia fungovania GATT. Hlavnými aktérmi boli predovšetkým Európska únia a Spojené štáty (prílohová tabuľka 1). S nárastom počtu prípadov v systéme urovnávania sporov sa začalo viac sledovať trendy v tejto oblasti. Na základe údajov dostupných z databázy Svetovej obchodnej organizácie a Svetovej banky môžeme sledovať, že od januára 1995 do 31 decembra 2006 bolo iniciovaných 351 sporov prostredníctvom oficiálnej žiadosti o konzultácie. Tieto spory prechádzajú štádiami od vyžiadania konzultácie až po eventuálne zavedenie rozhodnutia, prípadne sú ukončené na určitom stupni procesu dohodou medzi stranami sporu. Prirodzenou otázkou je, kto sa najčastejšie zúčastňuje procesu urovnávania sporov ako navrhovateľ a kto ako porušovateľ obchodných dohôd?

¹² Vo WTO neexistuje konkrétna definícia, ktorá by rozdeľovala členské štáty na rozvojové a rozvinuté krajiny. Jednotliví členovia sami o sebe prehlasujú, do ktorej skupiny krajin sa zaraďujú. http://www.wto.org/english/tratop_e/devel_e/d1who_e.htm

Tabuľka č. 1: Spory podľa krajín z jednotlivých príjmových skupín

WTO OBCHODNÉ SPORY V OBDOBÍ 1995-2006 podľa príjmových skupín

Členský štát WTO	Navrhovateľ sporu	Respondent v spore
Celkom ekonomiky s nízkym príjmom	21	20
Bangladesh	1	0
India	17	18
Pakistan	3	2
Celkom ekonomiky s nižším stredným príjmom	65	46
Brazília	22	13
Čína	1	4
Kolumbia	4	2
Dominikánska Republika	0	3
Ekvádor	3	3
Egypt	0	4
Guatemala	6	2
Honduras	6	0
Indonézia	3	4
Nikaragua	1	2
Peru	2	4
Filipíny	4	4
Sri Lanka	1	0
Thajsko	12	1
Celkom ekonomiky s vyšším stredným príjmom	59	69
Ekonomiky s vysokým príjmom	235	217
CELKOM	380	352

Poznámka: Príjmové skupiny použité z rozdelenia krajín Svetovou Bankou podľa HNP na osobu z roku 2006 (vyspelé krajiny sú krajiny s vysokým príjmom – viac ako 11 116 amerických dolárov)

Zdroj : Svetová obchodná organizácia www.wto.org; Dispute settlement data set; www.wb.org,

V tabuľke č.1 môžeme vidieť, že podľa záznamov WTO iba jedna krajina zo skupiny najmenej rozvinutých krajín zahájila vo WTO rozhodcovské riadenie: Bangladéš v roku 2004 v prípade vedenom proti antidumpingovým clám Indie¹³. V tabuľke č.1 si môžeme ďalej povšimnúť, že do roku 2006 iba dva členské štáty WTO s nízkym príjmom¹⁴ (India a Pakistan) iniciovali spor zo strany navrhovateľa. Dokopy sa tieto krajiny zúčastnili sporov v úlohe ako iniciátora v 21 prípadoch, čo predstavuje 6% z celkového počtu sporov. Na druhej strane je možné si povšimnúť, že z spomedzi viac ako 350 sporov do roku 2006, ani v jednom nebol napadnutý člen WTO, ktorý je OSN klasifikovaný ako najmenej rozvinutá krajina. Skupina krajín s nízkymi príjmami bola prostredníctvom systému urovnávania sporov v postavení respondenta v 20 prípadoch. Celkovo 14 členských krajín s nižším stredným príjmom iniciovali do roku 2006 65 sporov, čo predstavuje približne 17 % zo všetkých navrhovateľov, pričom najčastejšie spor iniciovala Brazília (22-krát). Táto skupina krajín sa sporu zúčastnila z opačnej pozície ako respondent celkom 46-krát. Krajiny s vyšším stredným príjmom sa zúčastnili aktívne na urovnávaní sporov 59-krát ako navrhovateľ a 69-krát ako oponent. Najpočetnejšiu skupinu s účasťou na sporoch v 61% prípadov na pôde WTO tvoria krajiny s vysokým príjmom. Spor navrhovali 235-krát, a vyzývaní boli 217-krát.

Podľa grafu č.2 názorne vidíme nepomerné zastúpenie krajín rozdelené podľa jednotlivých príjmových skupín pri zahajovaní sporov. Ekonomiky s vysokým príjmom predkladali svoje sťažnosti prostredníctvom WTO mechanizmu najčastejšie, a to celkovo v 61% prípadov, zatiaľ čo zastúpenie rozvojových krajín tvorí zvyšných 39%.

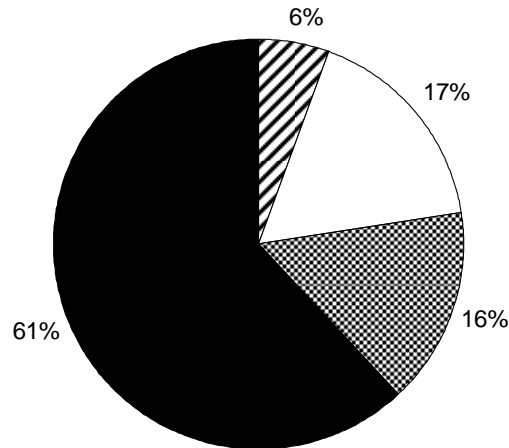
Z grafu č.3 si potom môžeme povšimnúť podobnú štruktúru v zastúpení krajín aj z pozície respondenta v spore. Rovnako najpočetnejšiu skupinu, ktorú vyzývajú iné členské štáty na urovnávanie sporov tvoria ekonomiky s vysokými príjmami a najmenej početná je skupina krajín s najnižšími príjmami (6%). Spomedzi rozvojových krajín

¹³ (WTO/DS/306) Tento spor bol urovnaný na úrovni konzultácií.

¹⁴ Rozdelenie krajín, používané Svetovou bankou, do príjmových skupín podľa HNP na osobu z roku 2006 na: krajiny s nízkym príjmom (905\$ a menej), ekonomiky s nižším stredným príjmom (906\$-3595\$), ekonomiky s vyšším stredným príjmom (3596\$ - 11 115\$) a krajiny s vysokým príjmom (11116 \$ a viac). <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/DATASTATISTICS/0,,contentMDK:20420458~menuPK:64133156~pagePK:64133150~piPK:64133175~theSitePK:239419,00.html>

v 20%-ách celkového počtu oficiálnych sťažností vystupujú ekonomiky s vyšším stredným príjmom ako oponent sporu.

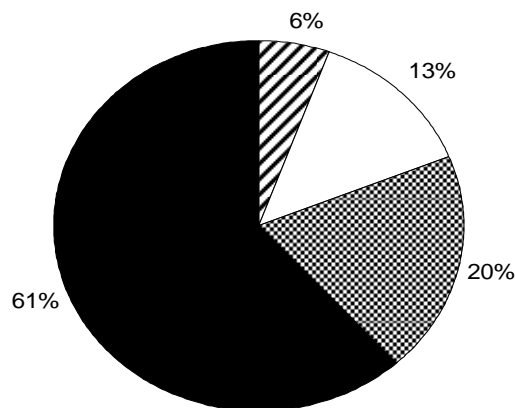
Graf č. 2: Podiel krajín iniciujúcich spor podľa príjmových skupín

■ Celkom ekonomiky s nízkym príjmom □ Celkom ekonomiky s nižším stredným príjmom
▨ Celkom ekonomiky s vyšším stredným príjmom ■ Ekonomiky s vysokým príjmom

Zdroj: www.wto.org; Dispute settlement data set; www.wb.org; vlastné pozorovania

Graf č. 3: Respondenti sporu podľa príjmových skupín

■ Celkom ekonomiky s nízkym príjmom □ Celkom ekonomiky s nižším stredným príjmom
▨ Celkom ekonomiky s vyšším stredným príjmom ■ Ekonomiky s vysokým príjmom

Zdroj: www.wto.org; Dispute settlement data set; www.wb.org; vlastné pozorovania

Zaujímavé je tiež pozrieť sa na to, ktoré krajiny z jednotlivých príjmových skupín najčastejšie vyzývali na spor krajiny spadajúce do skupiny s najnižšími príjmami a do skupiny s vysokými príjmami(tabuľka č.2)

Tabuľka č. 2: Rozdelenie účastníkov v spore podľa príjmových skupín

Navrhovateľ sporu	Respondent v spore				Spolu
	Celkom ekonomiky s nízkym príjmom	Celkom ekonomiky s nižším stredným príjmom	Celkom ekonomiky s vyšším stredným príjmom	Ekonomiky s vysokým príjmom	
Celkom ekonomiky s nízkym príjmom	1	2	4	14	21
Celkom ekonomiky s nižším stredným príjmom	0	9	16	40	65
Celkom ekonomiky s vyšším stredným príjmom	0	12	16	31	59
Ekonomiky s vysokým príjmom	16	21	32	166	235

Zdroj: www.wto.org: Dispute settlement data set; www.wb.org, vlastné pozorovania

Z malého počtu iniciovaných sporov (21) viedli najchudobnejšie štáty 14 sporov s najbohatšími štátmi a iba jeden s inou najchudobnejšou krajinou. Odlišné pomerné zastúpenie je v prípade najbohatších členov WTO. Tí viedli najviac obchodných konfliktov (166 z 235) práve medzi sebou a s krajinami s najnižšími príjmami zaznamenali iba 16 oficiálnych sporov. Za povšimnutie tiež stojí, že spomedzi všetkých skupín, iba krajiny s vysokým príjmom zahájili spor proti najchudobnejším členom.

Tabuľka č. 3: zastúpenie vyspelých a rozvojových krajín na strane respondentov

Vyspelá krajina ako navrhovateľ

Vyspelá krajina ako respondent	166
Rozvojová krajina ako respondent	69

Rozvojová krajina ako navrhovateľ

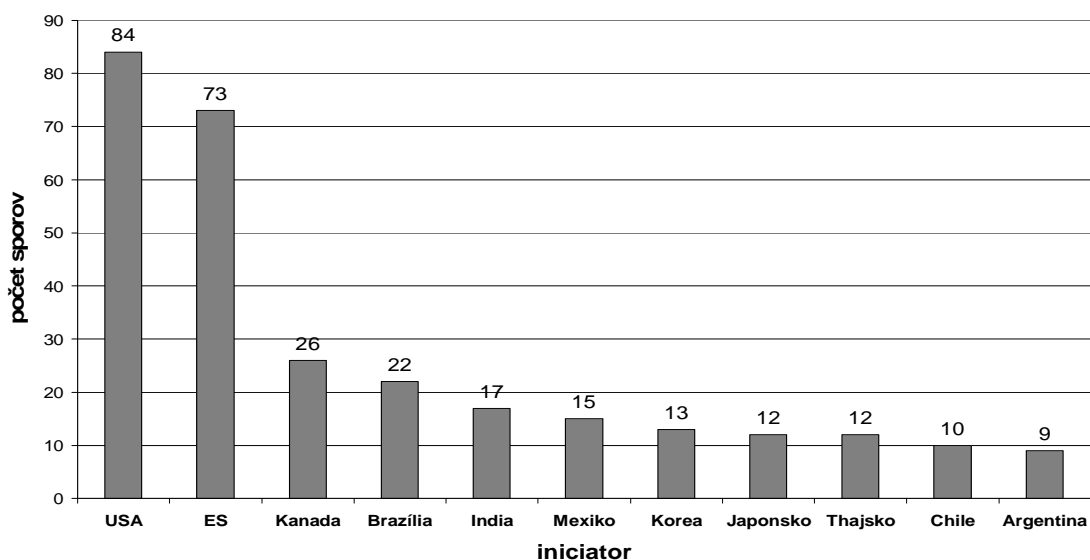
Vyspelá krajina ako respondent	85
Rozvojová krajina ako respondent	60

Zdroj: Svetová obchodná organizácia www.wto.org: Dispute settlement data set; Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj www.wb.org, vlastné pozorovania

Podľa tabuľky č.3 vidíme, že 235 sporov iniciovali vyspelé členské štáty oproti 145, ktoré iniciovali rozvojové krajiny. Taktiež môžeme konštatovať, že 145 sporov zahájilo len 35 rozvojových krajín a len o málo väčšia časť sa ich zúčastnila ako zainteresovaný participant na konzultáciách panelu. Tieto fakty by mohli poukazovať na možné problémy s účasťou rozvojových krajín na systéme urovnávania sporov.

Graf č.4 názorne ukazuje skupinu členských štátov, ktoré boli najaktívnejšie pri iniciovaní obchodných sporov vo WTO.

Graf č. 4: Krajiny najviac prítomné v systéme riešenia sporov podľa počtu iniciovaných sporov

Zdroj: www.wto.org: Dispute settlement data set

Skupina jedenástich krajín, ktoré sa najčastejšie zúčastňovali sporov ako navrhovatelia, predložili vyše 80 % zo všetkých oficiálnych sťažností (293 z 351 v období od 1995 do 2006). Spojené štáty a Európska únia sú hlavnými aktérmi. Na grafe č.4 je vidno, že navrhli viac ako polovicu sporov spomedzi vybranej skupiny. Treba si tiež povšimnúť pozíciu Brazílie a Indie, ktoré sú na ďalších dvoch priečkach. Je evidentné, že rozvojové krajiny uvedené v grafe č.4 vedia ako použiť systém riešenia sporov. Tieto krajiny však reprezentujú len malú časť rozvojových členských štátov WTO, z ktorých väčšina sa nezúčastnila na žiadnej z úrovní riešenia sporov.

2.2. Prekážky

2.2.1 Rozsah a štruktúra trhu ako determinujúci faktor

Spočiatku som sa po preštudovaní zamerala na predpoklad, že úroveň participácie je spojená so stupňom zapojenia do svetového obchodu. Je veľmi pravdepodobné, že krajina, ktorá vyváža veľa komodít vo veľkých množstvách, sa stretne s viacerými nelegálnosťami ako krajina, ktorá vyváža len zopár komodít v obmedzených množstvách na zahraničných trhov. Tomu nasvečuje aj fakt, že Spojené štáty a Európska únia, ktoré zaberajú prvé priečky svojím podielom na svetovom obchode začali do konca roku 2006 najviac sporov. Brazília a India požiadali o urovnanie sporu menej, ale aj ich podiel na svetovom obchode je o čosi menší¹⁵ (Brazília obsadzuje 24. priečku vo svetovom obchode a India je na 28. priečke). Na druhej strane sú tu aj členské štáty WTO, ktoré majú silnú pozíciu na trhu ale neboli v spojení s predchádzajúcou myšlienkou natoľko aktívni pri sporoch. Takým prípadom je napríklad Čína, ktorá má tretie miesto v obchode s produktmi a štvrté miesto v obchode so službami ale prostredníctvom WTO zahájila len dva spory¹⁶. Austrália, ktorá predložila sťažnosť v 5 prípadoch, je významným vývozcom hlavne poľnohospodárskych produktov, minerálov, vrátane rôznych kovov, uhlia a zemného plynu a v rebríčku svetového exportu sa nachádza na 29. mieste.

¹⁵ Porovnanie veľkostí ekonomík a ich podielu na svetovom obchode som odvodila zo štatistík WTO- trade profiles a z CIA – The world factbook; <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2078rank.html>.

¹⁶ V 1996 proti Turecku kvôli obmedzeniam dovozu textilu a odevných produktov. V 2002 proti Spojeným štátom kvôli ochranným opatreniam na dovozy určitých oceľových produktov.

Mnoho ekonomicko-politických analýz skúma príčiny a prekážky pre rozvojové krajiny, ktoré by im bránili aktívne sa v Svetovej obchodnej organizácii zúčastiť pri riešení sporov vo WTO. Mnohé z nich poukazujú na to, že aj napriek podstatným odlišnostiam v obchodných rysoch rozvojových krajín, čelí táto skupina zemí trom hlavným prekážkam. Jednou z nich je relatívny nedostatok odborných znalostí práva WTO. Ďalšiu prekážku tvoria obmedzené finančné zdroje, ktoré nepostačujú na využitie služieb právnych poradcov zvonku. A samozrejme je tu ešte strach z prípadného politického a ekonomického nátlaku v zmysle odvetných akcií silného protivníka¹⁷.

2.2.2 Problém ľudských zdrojov a finančných kapacít

Rozvojové krajiny čelia jedinečnému problému : nedostatku „ľudských kapacít“. Právna zložitost' systému vytvára značnú prekážku tomu, aby mnohé rozvojové krajiny mohli efektívne využívať systém. Častokrát vláda rozvojovej krajiny nie je schopná dostatočne spolupracovať s zástupcami jednotlivých priemyselných odvetví vo svojej krajine, aby spozorovali skutočnosti vhodné na zahájenie sporu. Vlastne ani samotní zástupcovia výrobných odvetví v krajine si nemusia byť vedomí jednotlivých pravidiel WTO. A aj keď sa podklady na potenciálny prípad nakoniec dostanú do rúk vlády, tá nemusí byť schopná dostatočne tieto fakty vyhodnotiť a formulovať z nich stratégiu jednania s vhodnými argumentami potrebnými pri vedení sporu.

Na to, aby mohli plne ťažiť z WTO pravidiel, rozvojové krajiny potrebujú určité schopnosti, aby mohli ochraňovať svoje práva v čoraz viac komplexnejšom obchodnom systéme. Za týmto účelom potrebuje mať krajina skúsených obchodných právnikov, ktorí by boli schopní viesť spor, ale takisto vhodných politikov a byrokráciu, ktorí by vedeli rozhodnúť či je v ich záujme začať a následne viesť spor. To je asi jedna z najkritickejších fáz celého procesu. Krajina potrebuje mať kvalifikovaných expertov na analýzu obchodných praktík v zahraničí, ale rovnako aj domáce inštitúcie nevyhnutné pre účasť na medzinárodných jednaniach o významných a komplexných sporných bodoch. Takými sú napríklad rôzne technické, výrobné a bezpečnostné štandardy ktoré sa často objavujú v agende. Pravdou je, že mnoho rozvojových krajín ani nemá jedného stáleho WTO reprezentanta.

¹⁷Gregory Shaffer, World trade review, júl 2006, strana 177.

Ďalším problémom, ktorému čelia rozvojové krajiny je nedostatok finančných zdrojov. Tento problém do určitej miery bráni riešiť nedostatok odborných znalostí, pretože využitie drahých právnych služieb súkromných agentúr je v tomto prípade málo pravdepodobné. Náklady na vedenie sporu majú skôr brzdiaci účinok, pokiaľ to nie je uhradené priemyselným odvetvím. Zase v prípade chudobných krajín to nie je takmer možné, hlavne ak je v probléme zahrnutých mnoho malých producentov.

2.2.3 Vstupné bariéry

Odpoveď na otázku, prečo rozvojové krajiny nezačínajú viac sporov, je zložitá. Môžeme uvažovať, že mnoho z rozvojových krajín má relatívne málo produktov na vývoz, a v mnohých prípadoch ich prístup na hlavné trhy je bezcolný. V inom prípade produkty týchto krajín nespĺňajú špecifické národné a medzinárodné štandardy (TBT/SPS¹⁸), ktoré bránia prístupu ich výrobkov na trh. Navyše, hlavné bariéry, ktorým čelia exportéri do iných rozvojových krajín môžu byť vysoké dovozné clá, nepodliehajúce záväzkom voči WTO, čo nevytvára možnosť pre opodstatnenú sťažnosť¹⁹. Z praktického hľadiska sú pre mnoho krajín prvotným záujmom výhody vyplývajúce zo všeobecného systému preferencií. Ak k tomu pribudnú ďalšie zvýhodnené prístupy na trh ako napríklad prístup prostredníctvom preferenčného dovozného režimu afrických zemí do USA²⁰ alebo takzvaného programu „Všetko okrem zbraní“²¹, je pochopiteľné, že udržanie takýchto zvýhodnení je prioritou. Takéto programy sú vo WTO podmienkach jednosmerné a dobrovoľné (častejšie ako právne záväzky), a tak formálne riešenie sporu neprichádza pre rozvojové krajiny častokrát v úvahu. Dôvodom je riziko, že rozvojová krajina ako iniciátor sporu proti poskytovateľovi preferencií by mohla stratiť svoje preferenčné

¹⁸TBT – Dohoda o technických prekážkach obchodu – stanovuje základné pravidlá, ktoré musia členovia WTO dodržiavať pri vytváraní technických požiadavok. SPS- Sanitárna a fytosanitárna dohoda. Týkajú sa prípravy a aplikácie štandardov, ktoré nie sú povinné, ale môžu byť základom pre nariadenia a postupy hodnotenia vrátane testovania, certifikácie a inšpekcie. Rozvojové krajiny sa sťažujú, že často krát národné a medzinárodné štandardy sú na takej úrovni, ktorú nemôžu splniť. <http://www.businessinfo.cz>

¹⁹Napríklad článok XVIII GATT dáva rozvojovým krajinám právo obmedziť dovozy, ak takéto opatrenie by napomohlo udržať určitý sektor alebo priemysel, prípadne v prípade ťažkostí s platobnou bilanciou.

Work on special and differential provisions :

http://www.wto.org/english/tratop_e/develop_e/dev_special_differential_provisions_e.htm.

²⁰AGOA- african Growth and Opportunity Act – umežňuje bezcolný dovoz odevných produktov z 39 subsaharských krajín do USA <http://www.agoa.info>.

²¹Everything But Arms (EBA) je iniciatíva Európskej Únie, v rámci ktorej všetky dovozy z najmenej rozvinutých krajín do EU nepodliehajú žiadnym clám ani kvótam, s výnimkou zbraní.

postavenie. Ide o problém politický, ktorý sa nedá len tak ľahko vyriešiť. Odráža politickú realitu sveta v ktorom sa krajiny značne odlišujú svojou veľkosťou a bohatstvom.

2.2.4 Slabé vynútenie

Pozrieme sa na daný problém z iného uhla, a to z pozície dovozcu. Rozvojové krajiny ako potenciálny navrhovateľ sú malými spotrebiteľmi na to, aby boli schopní mať vplyv na svetové ceny. Tieto krajiny v súčasne používanom systéme „odplata ako kompenzácia“ nemajú schopnosť vytvoriť opatrenia vyvolávajúce ekonomické straty. Všeobecne vzaté, odvetné opatrenia by mali znevýhodňovať protivníkov do takej miery, že na nich vytvoria určitý nátlak, aby sa podriadili v rámci WTO podmienkam vyplývajúcim zo zjednaných dohôd. Inak povedané, mnohé rozvojové krajiny nemajú schopnosti uložiť jednostranné obchodné obmedzenie ako kompenzáciu²².

Keďže WTO je súbor samo-vynucovacích dohôd²³, zlyhanie systému na urovanie sporov pri vymáhaní existujúcich záväzkov a povinností môže vyvolať nepriaznivé dôsledky a odozvu krajín. Pokiaľ chudobné rozvojové krajiny veria, že sa nemôžu dovoliť svojich práv prístupu na trh prostredníctvom mechanizmu urovnávania sporov, tým menej môžu byť ochotné akceptovať ďalšie WTO záväzky pri súčasných jednaniach Rozvojového kola z Doha.

²² Bown; Developing countries as plaintiffs and defendants in GATT/WTO trade disputes.

²³ Kyle Bagwell and Robert W. Staiger: Economic Theory and Interpretation of GATT/WTO, August 2003 <http://www.columbia.edu/~kwb8/EconInterpWTO.pdf>

Podľa teórie „self-enforcing agreement“ dohoda medzi dvoma alebo viacerými stranami je v platnosti, pokiaľ strany veria, že dohoda prináša väčšie výhody ako jej zrušenie. Ak vláda porušuje podmienky dohody a jej krátkodobé zisky vedú k dlhodobým stratám inej krajiny, tá môže prijať protiopatrenia aj v inej oblasti, čím postaví protivníka do nevýhodnej pozície a tým vytvorí tlak na akceptovanie podmienok dohody jej porušovateľom. Vo svojej práci, Bagwell a Staiger, uvádzajú, že pretože neexistuje „svetové vedenie“ do ktorého by bolo možné poslať vládnych predstaviteľov, ktorí porušujú obchodné dohody, najlepším spôsobom je že obchodné dohody dosiahnuté prostredníctvom WTO vyjednávania musia byť „samovynucovacie“.

<http://www.tradediversion.net/archives/2007/08/self-enforcing.html>

2.3. Budovanie kapacít a technickej pomoci pri mechanizme urovnávania sporov – prioritá pre rozvojové krajiny

Právna komplexnosť systému vytvára značnú prekážku tomu, aby mnohé rozvojové krajiny mohli efektívne využívať systém. Je preto dôležité zabezpečiť rozvojovým krajinám potrebné školenia, podporu a profesionálnu asistenciu, ktoré by im umožnili zvládnuť efektívnejšie počiatočné štádium riešenia sporov. K riešeniu niektorých z týchto problémov, hlavne nedostatku ľudských alebo finančných zdrojov, sa aktívne pristupuje na medzinárodnej úrovni.

Tu by som chcela spomenúť úlohu Poradného centra pre právo WTO (Advisory centre on WTO law – ACWL), ktoré bolo založené preto, aby pomáhalo rozvojovým krajinám prekonávať niektoré z týchto prekážok. Centrum má dnes už 37 členov : 10 vyspelých krajín a 27 rozvojových krajín oprávnených využívať služby centra. Navyše, 45 členských krajín WTO, uznaných ako najmenej rozvinuté krajiny, je oprávnených využívať služby centra bez toho aby boli členom. To znamená že neplatia ročné členské poplatky²⁴. Táto agentúra bola založená v roku 2001 za finančnej podpory jednotlivých členov WTO, aby zabezpečovala právne poradenstvo rozvojovým krajinám na celú škálu WTO dohôd, zákonov a ustanovení. Navyše má dôležitú úlohu aktívne pomáhať rozvojovým krajinám hodnotiť situáciu prípadu, pripravovať a sprevádzať ich pri urovnávaní sporov vo WTO. Nie menej dôležitou úlohou je, že zabezpečuje značnú pomoc pri kvalifikácii a praxi súdnych úradníkov najmenej rozvinutých krajín.²⁵

Podľa výročnej správy vedenia ACWL z roku 2005 centrum konštatovalo, že asistovali každoročne na WTO sporoch vo viac ako 20 % celkových WTO procesov urovnávania sporov od svojho založenia²⁶. Správa ďalej ukazuje, že medzi krajinami, ktoré najviac využívali pomoc centra boli Thajsko, Guatemala, Pakistan a Filipíny. Títo členovia boli relatívne aktívni v účasti na sporoch, do ktorých by si netrúfli ísť bez pomoci centra.

²⁴ Tieto poplatky môžu byť od 81 000 po 486 000 švajčiarskych frankov pre rozvojové krajiny.

²⁵ <http://www.acwl.ch/dispute>

²⁶ The ACWL after Four Years - A Progress Report by the Management Board.

http://www.acwl.ch/e/tools/doc_e.aspx

Pozitívnym príkladom by mohla byť India, ktorá využila služby centra v procese urovnávania sporu. Keď bol tento proces vedený s asistenciou poradného centra na úrovni odvolania, India začala nový spor už bez pomoci centra²⁷. To môže znamenať, že vďaka pomoci centra určitým spôsobom postúpili ďalej a sú schopní riadiť budúce spory vlastnými silami.

Pre rozvojové krajiny je dôležité mať prístup k informáciám o legálnosti a právnej platnosti opatrení, ktoré prijali ich hlavní obchodní partneri. Tieto informácie sú potrebné predovšetkým preto, aby predstavitelia rozvojovej krajiny vedeli rozhodnúť o vhodnosti a možnostiach pri prípadnom spore. Práve v tomto je nápomocná ďalšia organizácia, Agentúra pre informácie medzinárodného obchodu a spoluprácu, ktorá ponúka podporu rozvojovým krajinám pri interpretácii trendov svetovej ekonomiky.

Na začiatku tejto kapitoly bol spomenutý cieľ systému urovnávania sporov, ktorý má zabezpečiť rovnaké príležitosti na jeho využitie pre všetky členské štáty WTO. Aj napriek tomu, že vyspelé krajiny predložili väčšinu sťažností, boli aj prípady menších a chudobnejších členov, ktorý použili Dohovor o urovnávaní sporov. Medzi prvými 25 prípadmi až 10 sťažností bolo predložených rozvojovými krajinami proti bohatým krajinám, napríklad Peru a Uruguaj proti ES, alebo Costa Rica, Brazília a Venezuela proti USA (príloková tabuľka č.1). Postupom času sa systém rozvíjal a počet účastí rozvojových krajín sa zvyšoval.

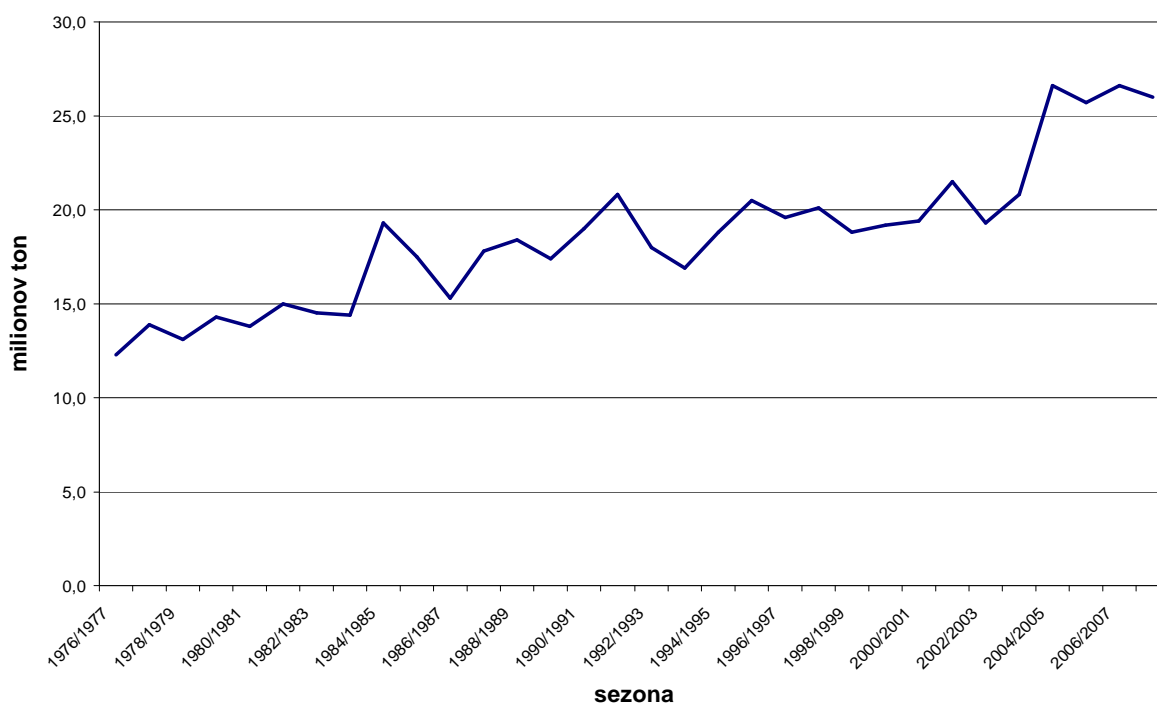
²⁷ The ACWL after Four Years - A Progress Report by the Management Board
WTO Secretariat, Statistical Information on Recourse to WTO Dispute Settlement Procedures (1 January 1995 – 30 September 2004).

3. Prípadová štúdia – Príklad bavlny

3.1. Významná tržná plodina vyspelých a rozvojových krajín

Bavlna je dôležitou tržnou plodinou, a najdôležitejší surový materiál v textilnom priemysle, ktorý tvorí až 40 % svetového trhu s vláknom²⁸. V spojení s touto komoditou, obchodná politika vyspelých krajín funguje na úkor rozvojovej politiky. Subvencie platené výrobcami vyspelých krajín stlačujú svetové ceny a zhoršujú životné podmienky miliónom ľudí v rozvojových krajinách. Aj keď je podiel bavlny na svetovom obchode veľmi malý (asi 0.12 %)²⁹, je významnou tržnou komoditou vo viacerých chudobných krajinách nielen pre drobných farmárov, ale aj na národnej úrovni.

Graf č. 5: Svetová produkcia bavlny v období 1976 - 2007

Zdroj: USDA: Cotton: World markets and trade, november 2007; www.usda.gov

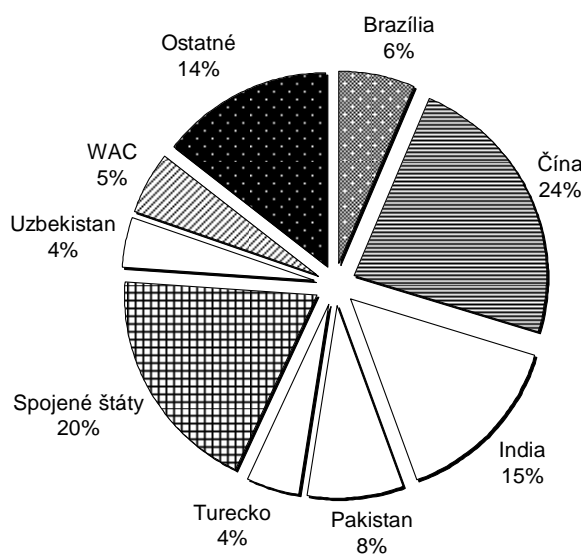
²⁸ USDA: Outlook Report from the economic Research Service: Cotton Backgrounder. <http://www.ers.usda.gov>

²⁹ Cotton and Wool Yearbook tables.

<http://cottonusa.files.cms-plus.com/economicData/CWS%2Dyearbook%2D12%2D10%2D2007.pdf>

Podľa grafu č.5 môžeme sledovať rastúci svetový trend v produkcii bavlny, kde sa výroba plodiny zdvojnásobila z 10 miliónov ton v roku 1960 na 20 miliónov ton v roku 2000, a od roku 2005 presahuje až 25 miliónov ton ročne. Graf č.6 ukazuje percentuálne rozdelenie svetovej produkcie bavlny medzi hlavných producentov a graf č.7 naznačuje produkciu bavlny týchto krajín v roku 2004 týchto krajín. Prvé miesto obsadila Čína s produkciou 22 miliónov balov³⁰ bavlny, čím tvorí 24% svetovej produkcie bavlny, nasledujú Spojené štáty americké s 20 % svetovej produkcie (18 miliónov balov), potom India (15 %), Pakistan (8 %) a Uzbekistan (4%). Medzi ostatných významných producentov bavlny, ktorí mali v sezóne 2003/2004 produkciu nižšiu než 10 miliónov balov bavlny patrí (Pakistan a Brazília) a sedem krajín západnej a strednej Afriky, Turecko a Uzbekistan mali produkciu bavlny nižšiu ako 5 miliónov balov.

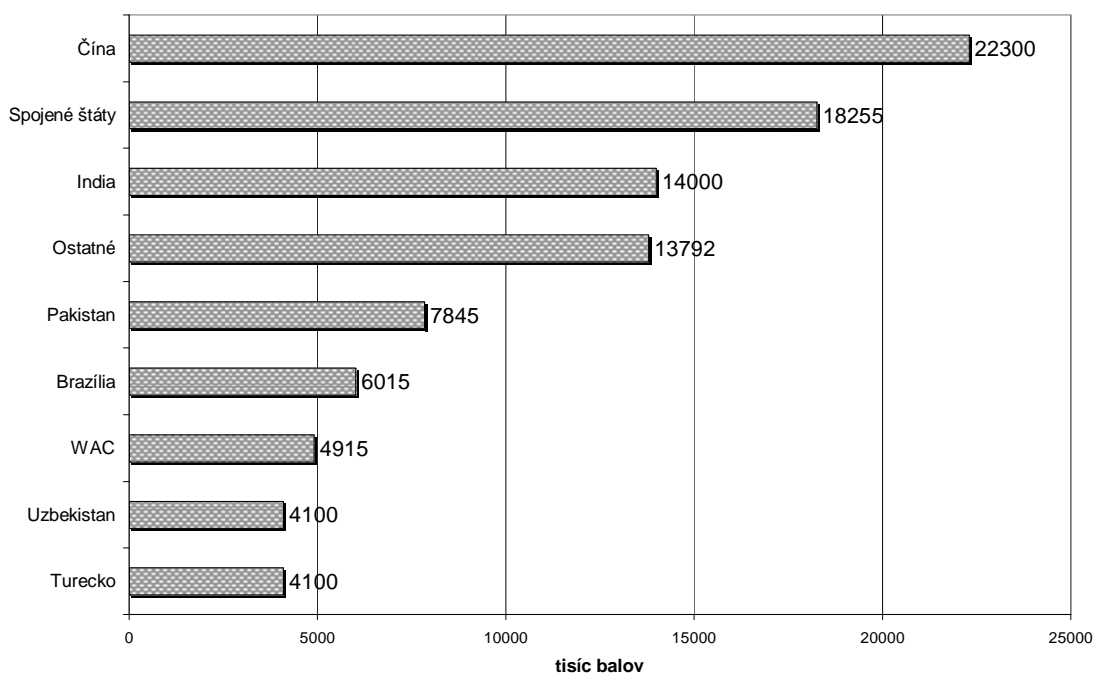
Graf č. 6: Percentuálne vyjadrenie svetových producentov bavlny

Zdroj: UNCTAD "Cotton: World Statistics; International Cotton Advisory Committee (ICAC), 2004

³⁰ Jeden bal bavlny má približne 218 kíl.

Graf č. 7: Produkcia bavlny v jednotlivých krajinách

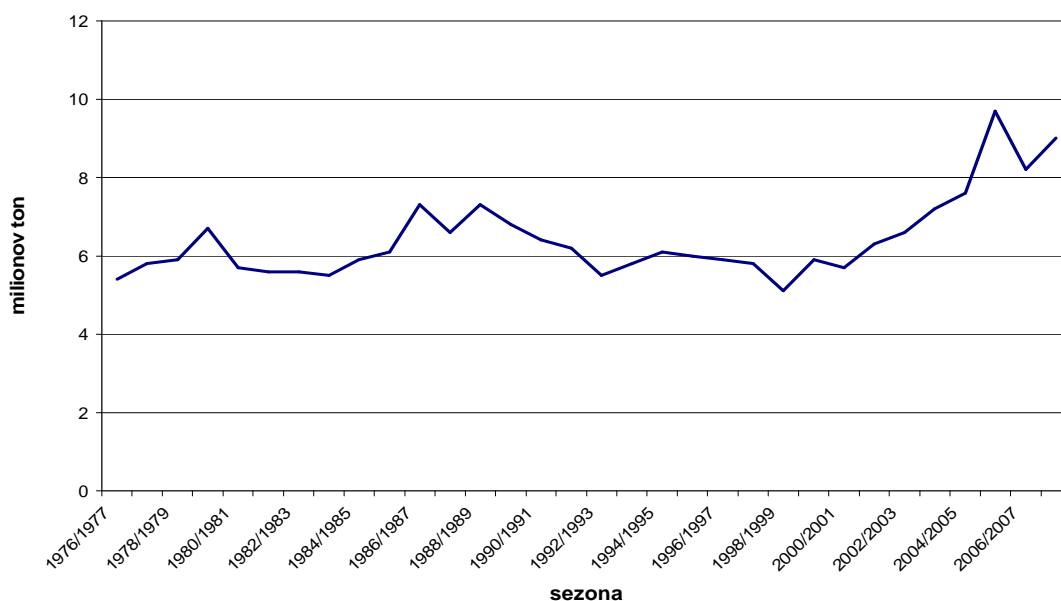

Zdroj : USDA: Cotton: World markets and trade, november 2004; www.usda.gov

Niektorí najväčší producenti ako napríklad Čína, India, Pakistan a Turecko takmer vôbec nevyvážajú, pretože ich produkcia zostáva na spracovanie v domácom textilnom priemysle. Z toho dôvodu len približne jedna tretina bavlnárskej výroby je medzinárodne obchodovateľná.

Na grafe č.8 môžeme sledovať rastúci trend v svetovom exporte bavlny. Pred sezónou 2000 sa svetový export bavlny dlho pohyboval v okolí 6 miliónov tón bavlny. Po tomto roku bol zaznamenaný prudký nárast v jej celkovom exporte. V sezóne 2003/ 2004, svetový export presiahol až 7 miliónov a do sezóny 2004/2005 dosiahol takmer 10 miliónov ton.

Graf č. 8: Trend vo vývoji svetového exportu bavlny

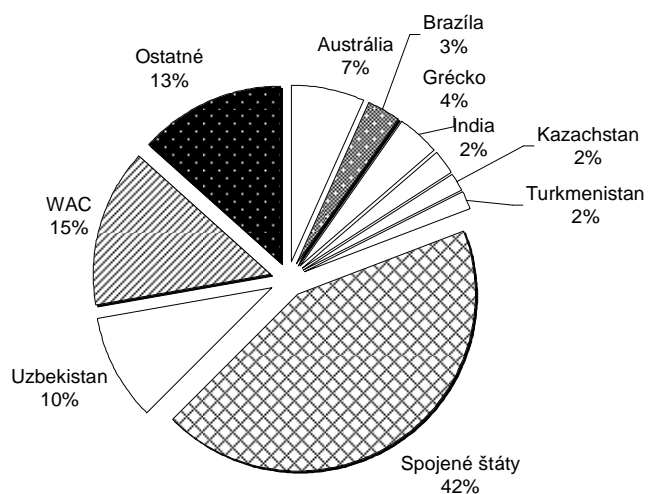

Zdroj: USDA: Cotton: World markets and trade, november 2007; www.usda.gov

Vo svetovom vývoze bavlny dominuje 5 najväčších exportérov, ktorých podiel dosahuje takmer 70% . Medzi nimi má prvenstvo USA. S celkovým vývozom takmer 14 miliónov balov z roku 2004 predstavoval vývoz bavlny Spojených štátov predstavuje až 42 % celkového exportu bavlny. Uzbekistan, Austrália, Grécko a Brazília dotvárajú skupinu najväčších exportérov. Avšak krajiny západnej a strednej Afriky ako celok obsadili druhú priečku v svetovom exporte bavlny (takmer 5 miliónov balov), čím majú 15 % na celkovom exporte v sezóne 2003/2004³¹ (Graf č.9 a č.10).

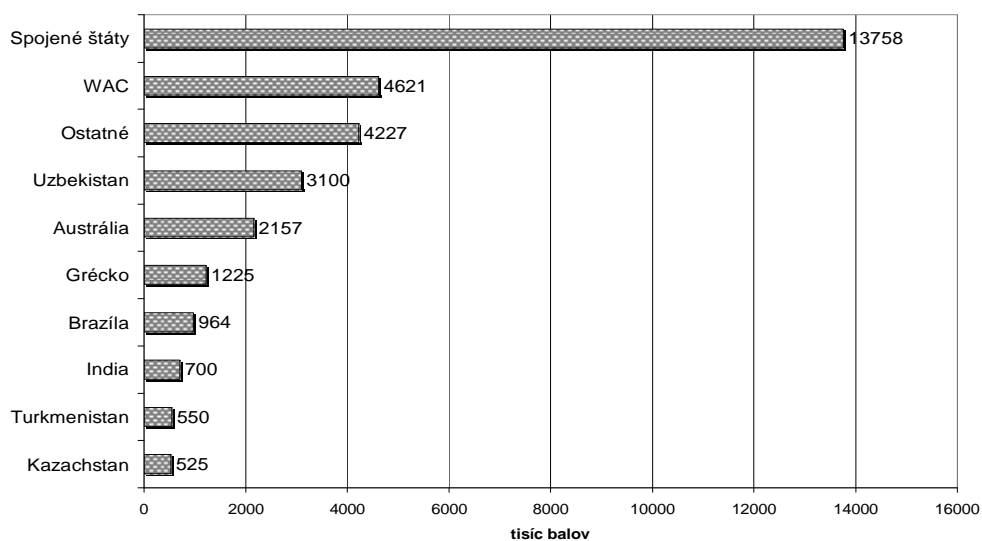
³¹Cotton and Wool Yearbook tables. <http://usda.mannlib.cornell.edu/MannUsda/viewDocumentsInfo.do?documentID=1282>)

Graf č. 9: Percentuálne zastúpenie krajín na svetovom exporte

Zdroj: UNCTAD "Cotton: World Statistics; International Cotton Advisory Committee (ICAC)

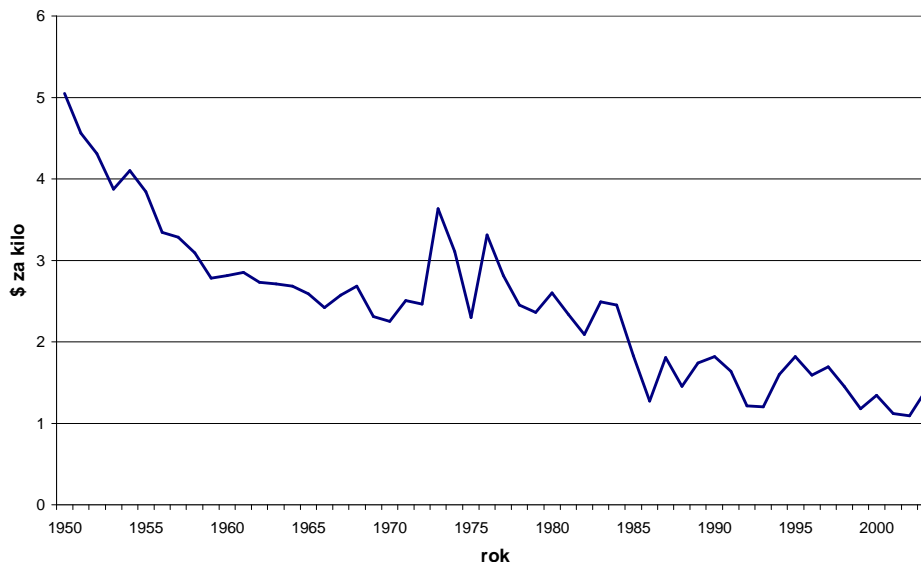
Graf č. 10: Vývoz bavlny z jednotlivých krajín

Zdroj: UNCTAD "Cotton: World Statistics; International Cotton Advisory Committee (ICAC), 2004

Pomocou grafu č.11 môžeme pozorovať vývoj cien bavlny na svetovom trhu. Vidíme, že reálne ceny³² bavlny v porovnaní s ostatnými dôležitými komoditami od 50-tych rokov značne poklesli.

Graf č. 11: Vývoj svetovej ceny bavlny (cotton index) – reálna cena bavlny

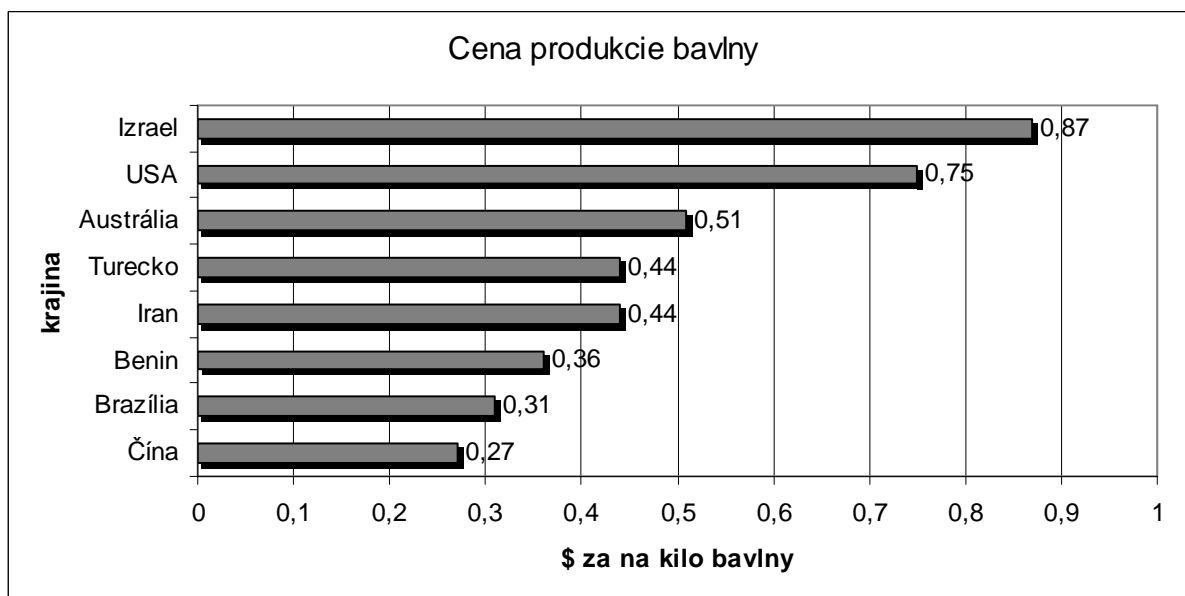
Zdroj: UNCTAD secretariat : UNCTAD Commodity Price Bulletin

Tento pokles bol sprevádzaný nestálosťou cien najmä v poslednej štvrtine sledovaného obdobia. Pozrime sa na to konkrétnejšie. Ceny bavlny spočiatku zaznamenávali mierne klesanie v 50.tych a 60-tych rokoch, avšak po roku 1973 cena prudko vzrástla v dôsledku svetovej štrukturálnej a potravinovej krízy. Následné obdobie zaznamenalo oveľa väčšiu nestálosť ako v období pred rokom 1973. Markantný pokles v cene bavlny nastal v roku 1985, keď Spojené štáty zmenili svoju politiku podpôr – zaviedli podpory cien. Od roku 1985 ešte stále pokračoval klesajúci trend avšak už v menších výkyvoch v jednotlivých sezónach. Je nutné vziať do úvahy aj ostatné faktory, ktoré mali vplyv na formovanie cien bavlny. Na dlhodobý pokles cien pôsobil mimo iného aj rýchlo šíriaci sa

³²Svetové ceny sú sledované prostredníctvom cenových indexov (cotton index A, B), vytvorené súkromnou britskou spoločnosťou Cootlook a denne publikované v cotton Outlook. Indexy predstavujú cenovú hladinu na medzinárodnom trhu nespracovanej bavlny. Index A- je priemer 5 najlacnejších kotací zo základného súboru medzinárodne obchodovanej bavlny (z 19 oblastí: Memphis, Kalifornia, Texas, Tanzania, Turecko, India, Uzbekistán, Paraguay, Pákistán, Pobrežie slonoviny, Burkina Faso, Benin, Mali, Grécko, Austrália, Mexikom Sýria, Brazília, Čína). Cena je CIF hotovosť proti dokumentom pri príchode lode do prístavu na Ďalekom východe.

technologický pokrok v tomto sektore, predovšetkým rozšírené použitie hnojív a chemikálií. Ako sme mohli vidieť na grafoch č. 6 a 7, väčšiu časť svetovej produkcie bavlny, dve tretiny, zabezpečujú rozvojové krajiny. Pritom v každej krajine pôsobia iné faktory, podľa čoho sa menia aj produkčné náklady na pestovanie a zber bavlny. Inštitút ICAC (International cotton advisory committee) uskutočnil prieskum produkčných nákladov na bavlnu, podľa ktorého je možné konštatovať, že krajiny západnej Afriky, hlavne Benin, Mali a Burkina Fasso, Uganda, Tanzánia majú najnižšie výrobné náklady. Krajiny s vysokými produkčnými nákladmi sú Izrael, Spojené štáty Americké, Austrália³³. Graf č.12 ukazuje výšku produkčných nákladov u vybraných krajín. Kým Brazília vydá na produkciu jedného kila bavlny 37 centov v USA sa produkčné náklady na 1 kilo bavlny vyšplhali na 75 centov.

Graf č. 12: Produkčné náklady na bavlnu v jednotlivých krajinách

Zdroj: Údaje z International cotton advisory committee: Survey of the cost of production of raw cotton, september 2001

³³ ICAC Survey of the Cost of Production of Row cotton, A Report by the Technical Information Section of ICAC, September 2001. ICAC upozorňuje, že s data je potrebné brať opatrne, pretože rozdiely vo výrobnej praxi spôsobujú prekážky v porovnávaní medzi krajinami.

Trh s bavlnou bol častokrát aj práve preto zaťažovaný rôznymi tržnými intervenciami, napríklad subvencovanie v Spojených štátoch a Európskej únii, alebo zaťažovaný clami v Afrike a strednej Ázii. Vyspelé krajiny aj pri minimálnych hraničných obmedzeniach naďalej pokračujú v ochrane ich bavlnárskeho priemyslu prostredníctvom podpôr.

Tabuľka č. 4: Štátna podpora na produkciu bavlny v jednotlivých krajinách, odhadovaná výška štátnej pomoci v miliónoch amerických dolárov

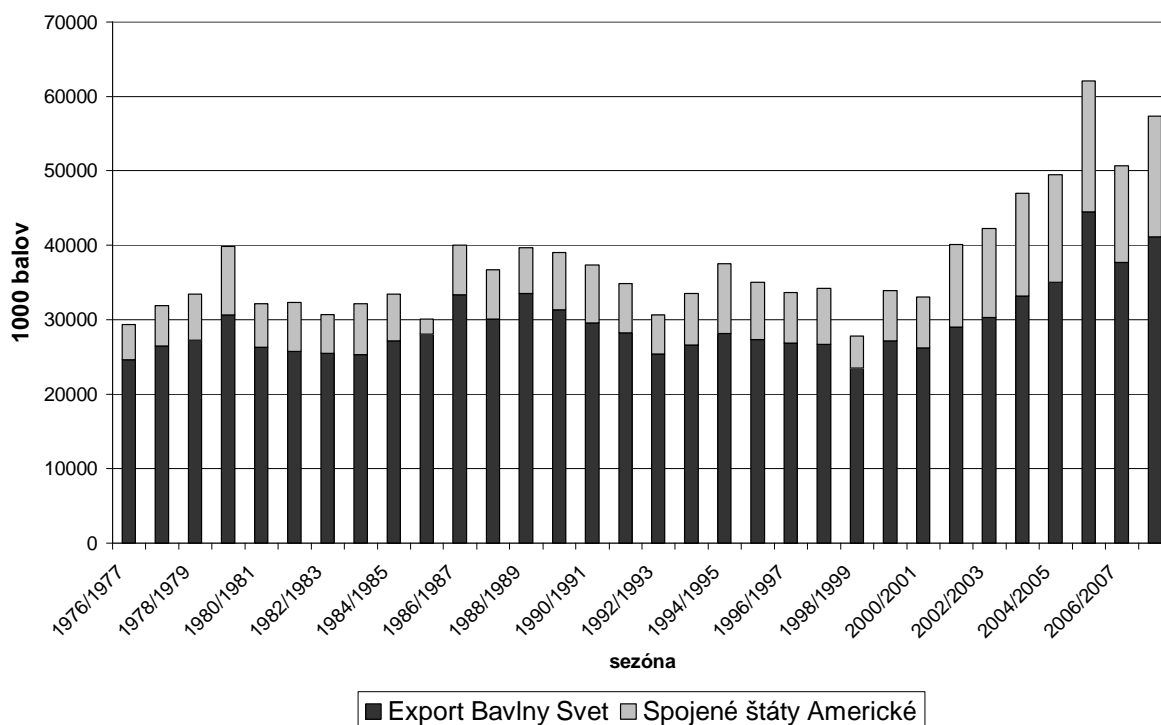
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
USA	1163	1947	3432	2149	3937	3075	1021	2244
Čína	2013	2648	1534	1900	1217	800	1303	1145
Grécko	659	660	596	537	735	718	761	836
Španielsko	211	204	199	179	245	239	233	230
Turecko		220	199	106	59	57	22	115
Brazília	29	52	44	44	10			
Mexiko	13	15	28	23	18	7	6	49
Egypt	290		20	14	23	33	9	89
Celkom	4378	5746	6052	4952	6244	4929	3355	4708

Zdroj : International Cotton Advisory committee, USDA, EU

Tabuľka č.5 znázorňuje údaje o poskytovaných štátnych podporách na produkciu bavlny v jednotlivých členských štátoch. V návaznosti na nasledujúcu podkapitolu (3.2), a s tým spojenú Iniciatívu afrických krajín sa pozastavím ešte nad vyplatenými subvenciami v roku 2001. V tomto roku bola celková hodnota vyplácaných podpôr producentom bavlny v 8 štátoch najvyššia, dosahovala až 6 miliónov amerických dolárov. Produkcia týchto 8 štátov predstavuje 79% celkovej svetovej produkcie bavlny v roku 2001. Podľa tabuľky č.5 vidíme, že najväčším poskytovateľom subvencií v tomto sektore sú Spojené štáty americké, ktoré vynaložili v roku 2004 až 2,2 miliárd amerických dolárov na podporu produkcie bavlny. Za nimi nasleduje Čína a Európska únia – hlavne Španielsko a Grécko- (spolu približne 1 miliárd amerických dolárov).

Spojené štáty sú s vysokými nákladmi na výrobu v podstate neefektívnymi výrobcami. Aj vďaka ich podporám sa produkcia bavlny zdvojnásobila za posledných 20 rokov a dnes sú už najväčším exportérom. V grafe č.13 môžeme sledovať ako sa postupne zvyšoval ich podiel na svetovom exporte.

Graf č. 13: Podiel Spojených štátov na svetovom vývoze bavlny

Zdroj : USDA: Cotton: World markets and trade; www.usda.gov

Historicky, sektor bavlny dostával v Spojených štátoch proporčne viac podpory ako ostatné komodity. Všetky programy na podporu poľnohospodárstva sú v Spojených štátoch schvaľované Kongresom na niekoľko rokov dopredu v súhrnom dokumente nazývanom Poľnohospodársky zákon (tzv. Farm bills). Najdôležitejšiu zmenu v štátnych podporách priniesol Zákon z roku 1985, ktorý zaviedol mechanizmus dotácii podobný priamym platbám, ktoré sú k dispozícii v rôznej výške podľa jednotlivých komodít a predovšetkým podľa ich aktuálnej ceny na trhu. Pokiaľ je cena pod určitou hranicou, môže ju štát dorovnať na jej dlhodobú úroveň. Pokiaľ sa cena zdvihne, prestane štát tieto dotácie vyplácať. Cieľom je teda udržiavať určitú cenu na trhu a udržať tak konkurencieschopnosť amerických výrobcov a exportérov na svetovom trhu.

Rôzne programy na podporu produkcie a exportu bavlny vytvárajú významné zdroje jej producentom. Farmárom sú vyplácané priame a proti-cyklické platby. V rámci ich aktuálnej produkcie môžu farmári využiť marketingové pôžičky (marketing loans) a pôžičky pokladničnej hotovosti. Ochrana proti nedostatočnej úrode je zabezpečená prostredníctvom subvencovaného poistenia, navyše v niektorých rokoch Kongres schválil aj dodatočné platby v prípade prírodných katastrof. Keď americké tržné ceny rastú a je možné, že konkurencia si môže zvýšiť podiel na svetovom exporte, vtedy sú vyplácané takzvané platby programu druhého kroku (step 2 payment)³⁴ vývozcom a továrňam, ktoré nakupujú americkú bavlnu. Podľa správ Medzinárodného výboru pre bavlnu a Amerického federálneho ministerstva poľnohospodárstva (USDA) v sezóne 1997/1998 sa podpora pohybovala vo výške okolo 1,2 miliárd dolárov. Keď svetové ceny začali klesať, boli zavedené podporné pohotovostné subvencie, ktoré zdvihli štátnu podporu až na 1,9 miliárd dolárov v sezóne 1998/1999, v rokoch 1999/2000 na 3,5 miliárd a až na 4 miliardy v roku 2001. V roku 2002 bol prijatý Poľnohospodársky zákon 2000, ktorý bol v platnosti 6 rokov. Tento Zákon zachoval podpory prostredníctvom rôznych pôžičiek, flexibilných zmlúv a úverov, rovnako ponechal pohotovostnú pomoc.

Forma a rozsah subvencií sa stali prekážkou v mnohostranných a bilaterálnych obchodných jednaniach. Ostrá kritika pochádza hlavne z krajín strednej a západnej Afriky počas WTO jednaní kola z Doha. Jedným z dôvodov je práve rozsah americkej produkcie a exportu bavlny. Napätie ohľadom poľnohospodárskych subvencií je tiež jedným z dôvodov prečo zlyhali jednania ministerskej konferencie v roku 2003 v Cancunu a nedošlo tak k vytvoreniu rámcovej dohody o liberalizácii trhu s poľnohospodárskymi produktmi. Skupina 21 rozvojových krajín, takzvaná G21 na čele s Brazíliou požadovala silnejšiu redukciu domácich podpôr poľnohospodárom, než boli ochotní akceptovať Európska únia a Spojené štáty americké.

³⁴Step 2 platby boli súčasťou špeciálnych ustanovení, povolených v rámci amerického zákonodárneho programu na udržanie konkurenciaschopnosti americkej bavlny na svetovom trhu. (cotton production and the support of the united states <http://www.nationalaglawcenter.org/assets/crs/RL32442.pdf>). Step 2 platby boli určené aby kompenzovali vývozcom a domáce továrne pri nákupe vyššiu cenu americkej bavlny, než bola tržná.

Dopad priamych subvencií na cenu bavlny nie je jednoduché stanoviť. Je zrejmé, že odstránenie subvencií by znížilo produkciu a následné posilnilo ceny v krátkom období, zatiaľ čo v dlhodobých vyhlídkach by došlo k čiastočnému alebo celkovému presunu svetovej produkcie do zemí, ktoré nevyužívajú politiku subvencií³⁵. Na štúdií Amerického výskumného inštitútu pre potraviny a poľnohospodárstvo (FAPRI)³⁶ môžeme názorne vidieť v tabuľke č.6, že pri plnej liberalizácii, vrátane odstránenia obchodných bariér a podpory produkcie by v tomto priemysle ceny bavlny by vzrástli v priebehu ďalších desiatich rokov v priemere o 12,7% nad cenu, ktorá by zostala bez uskutočnenia akýchkoľvek zmien. Svetový export bavlny by vzrástol o 5,8%, zatiaľ čo vývoz bavlny z afrických štátov by sa zvýšil o 12,6%. Výroba bavlny by sa v Spojených štátoch a v Európskej únii znížila o 6,7% a 70,6 %.

Tabuľka č. 5: Odhadované dôsledky odstránenia deformácií trhu bavlny

	2003- 2004	2005- 2006	2007- 2008	2009- 2010	2011- 2012	priemer
Svetové ceny	15,6	13,7	13	12,2	11,7	12,7
Vývoz						
Afrika	12,1	15,1	14	13,1	12,3	12,6
Austrália	3,9	3	2,7	2,3	2,1	2,7
Spojené štáty	-8,4	-6,6	-4	-1,5	0,9	-3,5
Uzbekistan	5,4	6,9	6,7	6,4	6,2	6
svet	3,9	5,6	6,2	6,7	7,3	5,8
Produkcia						
Spojené štáty	-18,3	-7,9	-5,9	-4,1	-2,3	-6,7
Európska	-77,4	-77,7	-78,3	-78,8	-79	-70,5
Únia	3,1	4,7	4,6	4,4	4,2	4
Uzbekistan	4,5	7,5	7,1	6,7	6,3	6
Afrika						

Zdroj: Food and Agriculture Research Institute 2002

³⁵ A Measure of the Impact of Subsidies on Prices. http://www.icac.org/cotton_info/speeches/Valderrama/CVAugust2000.pdf.

³⁶ Food and Agriculture Policy Research Institute http://www.fapri.missouri.edu/outreach/publications/umc.asp?current_page=outreach.

Podľa správy Medzinárodnej organizácie pre bavlnu (ICAC) čelia výrobcovia bavlny v rozvojových krajinách kvôli bohatým krajinám využívajúcim subvencie ročným stratám okolo 9,5 miliárd³⁷. Správa uvádza, že celkové straty výrobcov rozvojových krajín narástli do výšky 23 miliárd amerických dolárov za posledné štyri roky. Ďalej poukazuje na to, že odstránenie priamych subvencií by malo čistiť prínos asi 69 centov na 1 kg³⁸ v priemernej medzinárodnej cene bavlny³⁹.

Poškodení producenti reagovali na nízke ceny a stratu exportného podielu spustením niekoľkých významných akcií s dopadom na celý trh, a to prostredníctvom Svetovej obchodnej organizácie dvomi rôznymi, ale nadväzujúcimi spôsobmi: vyjednávaním a riešením sporu. Štyri africké krajiny produkujúce bavlnu spustili sektorovú iniciatívu na pôde Svetovej obchodnej organizácie v rámci jednaní o poľnohospodárstve, pričom požadovali odstránenie podpory bavlnárskemu odvetviu vo vyspelých krajinách a zároveň finančné kompenzácie pre krajiny pestujúce bavlnu s nízkym príjmom preto, aby vyrovnali straty spôsobené priamymi podporami⁴⁰. Brazília už zakročila razantnejšie, keď iniciovala proces konzultácií v rámci systému urovnávania sporov na pôde WTO poukazujúc na straty vo vývoze bavlny spôsobené priamo aj subvenciami Spojených štátov.⁴¹

3.2. Iniciatíva krajín východnej a strednej Afriky

Aj napriek tomu, že krajiny západnej a strednej Afriky (west and central african countries - WAC)⁴² sa v pozícií navrhovateľa doposiaľ nezúčastnili vo WTO, aktívne sa zapájajú

³⁷ Správa medzinárodnej organizácie International cotton advisory committee bola predložená v júli 2002 v rámci spolupráci Svetovej Banky a ICAC na úlohe bavlny vo svetovej ekonomike. <http://econ.worldbank.org/view.php?type=5&id=16313>

³⁸ Pôvodne správa uvádza 31 centov na pound (merná jednotka), čo je v prepočte 31 centov na 0.45 kg a teda približne 69 centov na 1 kilo bavlny <http://go.worldbank.org/G5TWDOI3L0>.

³⁹ Production and Trade Policies Affecting the Cotton Industry, by the International Cotton Advisory Committee (ICAC) . http://www.icac.org/govt_measures/documents/govt_measures06.pdf

⁴⁰ "Sectoral Initiative in Favour of Cotton" — TN/AG/GEN/4, 16 May 2003, predložené na prejednávani o poľnohospodárstve 4 štátmi – Benin, Burkina Faso, Chad a Mali a prezentované Výboru pre obchodné vyjednávanie (Trade Negotiations Committee), jún 2003.

⁴¹ DISPUTE DS267 United States — Subsidies on Upland Cotton. http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds267_e.htm

⁴² V tomto regióne sú Benin, Burkina Faso, Camroon, Central African Republic, Chad, Côte d'Ivoire, Mali, Senegal a Togo. Tieto krajiny majú spoločnú menu a podobne orhanizovaný sektor s bavlnou.

do procesu jednaní o poľnohospodárstve. Bavlna zohráva totiž dôležitú úlohu v ekonomickom rozvoji západných a stredných krajín Afriky. Krajiny WCA sú siedmym najväčším globálnym producentom po Číne, Spojených štátoch, Indii, Pakistane, Uzbekistane a Európskej únii. Tvoria približne 15% svetového exportu bavlny a dalo by sa povedať, že sú spolu druhým najväčším exportérom po Spojených štátoch.

Tabuľka č. 6: Význam bavlny v krajinách strednej a západnej Afriky

Štatistiky krajiny	Benin	Burkina Faso	Cameroon	Chad	Pobrežie slon	Mali	Senegal	Togo
HDP per capita	322	241	709	192	593	231	435	242
Populácia (v miliónoch)	7,7	12	15,5	8,8	17,3	6,2	10,9	5,7
Percentuálne zastúpenie vidieckeho obyvateľstva	56	83	49	75	56	68	51	65
Vývoz produktov (v miliónoch \$)	454	263	1 932	325	5 000	842	1 109	461

Štatistiky viazané na BAVLNU

Hodnota vývozu bavlny (v miliónoch \$)	168	201	111	64	146	253	20	76
Podiel bavlny na exporte (%)	36,9	76,6	5,7	19,7	2,9	30	1,8	16,4
Podiel bavlny na tvorbe HDP (%)	4,9	5	0,8	2,6	1	6,2	0,3	4,2
Produkcia bavlny (1000 ton)	152	177	99	59	139	225	18	68
Cena vypestovania (CFAf/kg)	202	190	186	162	190	193	185	183
Počet domácností v produkciách bavlny (1000)	325	210	300	200	280	300	70	150

Zdroj :Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo: FAOSTAT; IBRD: Svetové rozvojové indikátory; IMF: Medzinárodné finančné štatistiky, vlastné dopočty

Výroba bavlny je jedným z najdôležitejších tržných produktov ekonomickej aktivity krajín WAC⁴³. Táto komodita má dôležité postavenie v ich národnej ekonomike. V tabuľke č.7 je vidieť, že produkcia bavlny sa v týchto krajinách podieľa na národnej

⁴³V tomto regióne sú Benin, Burkina Faso, Camroon, Central Africain Republic, Chad, Côte d'Ivoire, Mali, Senegal a Togo. Tieto krajiny majú spoločnú menu a podobne orhanizovaný sektor s bavlnou.

ekonomike od 1% až po 6%, pričom má vysoký podiel na exporte (až 76% v Burkina Faso). Táto plodina tvorí viac ako 60 % príjmov z poľnohospodárskych vývozov⁴⁴. Navyše WAC krajiny vyrábajú vysokokvalitnú bavlnu a ich produkčné náklady patria medzi najnižšie na svete⁴⁵. Viac ako 10 miliónov ľudí v tomto regióne priamo závisí na výrobe bavlny a niekoľko miliónov ľudí je nepriamo ovplyvnených problémami týkajúce sa tohto odvetvia.

WAC krajiny pri každoročných správach uvádzajú, že realizované reformy sektoru sú často potláčané skutočnosťou že niektoré členské štáty WTO aj naďalej využívajú podporné opatrenia ktoré deformujú globálne trhové ceny. To je v rozpore so základnými cieľmi WTO. Na základe tejto myšlienky predložili štyri africké krajiny produkujúce bavlnu (Benin, Burkina Faso, Chad a Mali) spoločný návrh na pôde WTO. V tomto spoločnom návrhu žiadali, aby Spojené štáty, Európska únia a Čína odstránili podpory a vývozné subvencie, ktoré deformujú obchod s bavlnou⁴⁶. Signatárske krajiny zdôrazňujú, že cieľom Rozvojovej Agendy z Doha je vybudovať férový a trhovo orientovaný obchodný systém zahrňujúci reformy na ozdravenie, ktorý bude zároveň zabraňovať obmedzovaniu a deformácii svetového poľnohospodárskeho trhu. Jedným zo záväzkov Rozvojovej agendy bolo dbať na potreby a záujmy rozvojových krajín, hlavne tých najchudobnejších. Tieto africké krajiny navrhujú ukončenie exportných subvencií na bavlnu do troch rokov. Súčasne uviedli požiadavok na prechodný systém kompenzácií v prospech subvenciami poškodených rozvojových krajín vyvážajúcich bavlnu po dobu, pokiaľ nebudú tieto opatrenia narúšajúce obchod odstránené.

⁴⁴Poverty Reduction: Sectoral Initiative in favour of cotton; Joint Proposal by Benin, Burkina Faso, Chad and Mali; www.wto.org TN/AG/GEN/4, 16 May 2003.

⁴⁵Survey of the Cost of Production of Row cotton, A Report by the Technical Information Section of ICAC.

http://www.icac.org/cotton_info/speeches/Chaudhry/2001/brazil2001.pdf

⁴⁶Originálny návrh WTO Negotiations on Agriculture, Poverty Reduction: Sectoral Initiative in Favour of Cotton : Joint Proposal by Benin, Burkina Faso, Chad And Mali TN/AG/GEN4, May 16, 2003 bol pozmenený vo WTO rámci ministerskej konferencie v Cancun.

http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/negs_bkgrnd20_cotton_e.htm

Na výpočet strát z príjmov pre rozvojové krajiny sa africké štáty odvolávali na údaje ICAC⁴⁷. Štyri africké krajiny sa odvolávali na fakt, že subvencie ich počas obdobia 2001/2002 stáli približne 250 mil. USD z exportných príjmov resp. 1 mld. USD, keď uvážime aj nepriame účinky subvencií (priemerná cena bavlny v októbri 2001 bola 0,82 dolárov za kilogram, čo je najnižšia úroveň od Novembra 1972⁴⁸).

Návrhy na oddelené vyjednávania o špecifickej komodite alebo službe boli v rámci GATT/WTO prednesené už v minulosti. Tak rozsiahle témy ako textil a poľnohospodárstvo boli separované kvôli špeciálnym pravidlám a výnimkám a samozrejme kvôli obmedzenému rozsahu liberalizácie. Navrhovaná sektorová iniciatíva bavlny v rámci jednaní kola z Doha je jedinečná, pretože bola navrhnutá aby riešila politiku domácich podpôr jedného z hlavných exportných konkurentov. Navyše návrh požadoval prechodné finančné kompenzácie, ako náhradu škôd spôsobených podporami produkcie a exportu. Tento špecifický návrh sa vyznačoval 4 bodmi:

- 1) požadoval, aby suma navrhovaných kompenzácií bola vypočítaná na základe subvencií v bavlnárskom odvetví a na základe podmienok na trhu počas obdobia, v ktorom sa mali postupne tieto opatrenia rušiť,
- 2) určoval, aby kompenzácie boli proporcionálne redukované podľa poklesu subvencií až do ich úplného odstránenia,
- 3) stanovil, že zodpovednosť za platby kompenzácií bude rozdelená na základe podielu jednotlivých krajín na celkových subvenciách bavlny,
- 4) hovoril o tom, že tieto kompenzácie by mali byť rozdelené medzi najchudobnejšie krajiny podľa ich podielu na výrobe bavlny.

⁴⁷ ICAC – International Cotton Advisory Committee je medzinárodnou organizáciou združujúcou 43 vlád. Zabezpečuje a vytvára štatistické údaje o svetvom obchode s bavlnou. Slúži ako platforma pre jednanie v záležitostiach bavlny s medzinárodným významom. <http://www.icac.org>
http://www.icac.org/govt_measures/documents/english.html

⁴⁸ World Bank Commodity Price Data.

Aj napriek tomu, že originálny návrh bol predložený ako sektorová iniciatíva, členské štáty sa zhodli na tom, aby sa stal dokumentom prejednávanej agendy na Ministerskej konferencii v Cancunu⁴⁹.

Spočiatku sa objavili pochybnosti, či je potrebné a prínosné pre Rozvojovú agendu, aby sa jednalo a zaobchádzalo s jednou komoditou odlišne od ostatných. Okrem toho bolo čoskoro jasné, že priame kompenzácie boli veľmi nepravdepodobné. Neschopnosť jednat efektívne ohľadom tejto iniciatívy bol taktiež jedným z dôvodov, prečo nebolo dosiahnuté dohody vo vyjednávaniach v Cancunu.

V auguste 2004 Generálna Rada WTO rozhodla vytvoriť rámec pre finálnu úroveň vyjednávania (tiež známe ako Júlová rámcová dohoda), kde sa mala prejednávať táto sektorová iniciatíva. Výsledkom jednaní bolo rozhodnutie, že aspekty iniciatívy týkajúce sa obchodu spadajú pod mandát WTO a budú prejednávané v kontexte poľnohospodárskych vyjednávania. Rozvojová časť (kompenzácie) týkajúca sa iniciatívy budú prejednávané oddelene výbormi WTO v procese, do ktorého budú zahrnuté vlády zainteresovaných štátov a medzinárodné organizácie ako Skupina Svetovej Banky a Organizácia spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo spolu s ostatnými organizáciami. Navrhovaná redukcia subvencií a rozvojová pomoc, ktorá zahŕňa kompenzácie sú teda prejednávané oddelene.

Generálny riaditeľ bol poverený, aby konzultoval s medzinárodnými organizáciami. Tie mali nasmerovať existujúce programy a ostatné dodatočné zdroje smerom k ekonomikám, kde má bavlna životný význam. Na vývoj bavlnárskej iniciatívy bolo dohliadané na jednaniach WTO o poľnohospodárstve, čo v roku 2004 vyústilo v založenie Podvýboru pre bavlnu. Jeho hlavnou úlohou je zameriavať sa na bavlnu so zvýšenou pozornosťou pri jednaniach o poľnohospodárstve⁵⁰.

Africká bavlnárska iniciatíva pretrváva v agende jednaní WTO a je problematikou, ktorá blokuje uzavretie mnohostranného kola vyjednávania z Doha. Autorské krajiny iniciatívy a rovnako aj ostatné rozvojové krajiny aj naďalej trvajú na oddelenom sektorovom prístupe k problematike bavlnárskych subvencií. Na druhej strane Spojené štáty naďalej

⁴⁹ http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min05_e/brief_e/brief03_cotton_e.htm

⁵⁰ http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min05_e/brief_e/brief03_cotton_e.htm

trvajú aby sa pristupovalo k problému bavlnárskych subvencií z hľadiska komplexnejšieho vyjednávania.

3.3. Spor na pôde WTO: Brazília verus Spojené štáty

Súčasťou Dohody o poľnohospodárstve z Uruguajského kola (URAA)⁵¹ mnohostranných jednaní bolo, že sa členské štáty Svetovej obchodnej organizácie zhodli na úprave subvencií v poľnohospodárstve. Proti znižovaniu subvencií boli uznané špecifické poľnohospodárske programy ako výnimky. Konkrétne článok 13 Dohody o poľnohospodárstve (tzv. Mierová doložka alebo Peace clause) hovorí, že domáce podpory a vývozné subvencie členských štátov WTO, ktoré sú povolené v rámci tejto vyhlášky, nemôžu byť napadnuté iným členom WTO z dôvodu ilegálnosti podľa iných vyhlášok WTO dohôd⁵².

Z aktivít spadajúcich do dohody o subvenciách a vyrovnávajúcich opatreniach⁵³ (SCM agreement) tu patria:

- Programy spadajúcej do zelenej skupiny podpôr (green box)⁵⁴. Ide o priamu podporu farmárom, ktorá nijak neovplyvňuje úroveň ich produkcie alebo cenu výrobku.
- Exportné vývozy v súlade s URAA, ktoré sú v súlade so záväzkami danej krajiny voči WTO
- Ostatné poľnohospodárske subvencie (modrá a žltá skupina podpor), zabezpečované v súlade s URAA záväzkami, pričom úroveň podpory pre danú komoditu neprekračuje úroveň dohodnutú z roku 1992.

⁵¹ URAA – Uruguay Round Agricultural Agreement.

http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/ursum_e.htm#aAgreement

⁵² http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/ag_intro05_other_e.htm

⁵³ SCM Agreement- Subsidies and Countervailing Measures Agreement.

<http://www.worldtradelaw.net/uragreements/scmagreement.pdf>

⁵⁴ Zelená skupina podpor, teda absolútne povolená, nesmie deformovať trh s poľnohospodárskymi produktmi. Zároveň by mala byť z vládnych fondov a nesmie byť formou cenovej subvencie. http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/agboxes_e.htm

Platnosť tejto doložky bola naplánovaná do Januára 2004. Bez platnosti tejto doložky je možné hlavne pre rozvojové krajiny použiť Mechanizmus na urovnávanie sporov, aby žalovali vyspelé štáty ako Spojené štáty či Európsku úniu za subvencovanie poľnohospodárskych produktov. Táto doložka je ešte stále využívaná.⁵⁵

V súlade s ustanoveniami v riešení sporov pri WTO Brazília v novembri 2002 požiadala o konzultácie so Spojenými štátmi týkajúce sa amerického programu, v rámci ktorého boli vyplácané subvencie pri výrobe bavlny. Zároveň Brazília oboznámila Spojené štáty so svojou sťažnosťou na americké subvencie pre bavlnu.

V sťažnosti sa uvádza, že subvencie a ostatné podporné opatrenia, smerované na výrobu bavlny, porušujú záväzky Spojených štátov v rámci Dohody o subvenciách a vyrovnávajúcich opatreniach (SCM), ďalej Dohody o poľnohospodárstve (URAA) a záväzky týkajúce sa článku III: 4 všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT). Obvinenia tvorí dlhý zoznam opatrení, ktoré deformujú svetové tržné ceny a sú namierené proti umelému zvýšeniu podielu Spojených štátov na svetovom trhu s neopracovanou bavlnou. Tieto konzultácie neboli postačujúce a nevedli k uspokojivému výsledku pre Brazíliu. Vo februári 2003 Brazília oficiálne požiadala vytvorenie trojčlenného panelu na vyriešenie sporu⁵⁶. Podľa prehlásení Brazílie, americké podporné programy poškodzujú brazílsky bavlnársky priemysel.

Konkrétne Brazília tvrdila, že:

1) Program bavlnárskych subvencií vážne poškodzuje brazílskych výrobcov, porušovaním článku 5 (c) SCM dohody⁵⁷.

⁵⁵ ASIL- The American Society of International Law; Elisa Patterson : The WTO Decision on U.S. Cotton Subsidies, marec 2005.

<http://www.asil.org/insights/2005/03/insights050323.html>

⁵⁶ Panel WTO na riešenie sporu jednal vo veciach nasledujúcich poľnohospodársky programoch poskytovaných Spojenými štátmi: Marketing loan program payments, user marketing payments, production flexibility contract payments, market loss assistance payments, direct payments, counter-cyclical payments, crop insurance payments, cottonseed payments, export credit guarantees. (WT/DS2567/R)

⁵⁷ No Member should cause, through the use of any subsidy referred to in paragraphs 1 and 2 of Article 1, adverse effects to the interests of other Members, i.e.: serious prejudice to the interests of another Member. http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/24-scm.pdf

2) Americký program step 2 (podkapitola 2.2) a program vývozných úverových záruk pre všetky vývozné komodity sú „zakázanými“ podporami podľa článku 3 SCM dohody⁵⁸.

Použitím ekonomického modelu, vyvinutého organizáciou FAPRI⁵⁹, Brazília prehlasuje, že subvencie Spojených štátov spôsobili 41% zvýšenie amerického vývozu bavlny, čo viedlo k zníženiu svetových cien bavlny o 12,6% a spôsobilo Brazílii škody odhadované na viac ako 600 miliónov amerických dolárov iba pre rok 2001⁶⁰.

Spojené štáty sa odvolávali na používanie opatrení spadajúcich do zelenej skupiny podpôr a obhajovali svoje stanovisko použitím Mierovej doložky Dohody o poľnohospodárstve. Spojené štáty prehlasujú, že konali v súlade s Dohodou a Brazília sa mylí vo výklade a interpretácii dohody. Americký minister obchodu uvádzal, že „Interpretácia článku 13 Brazíliou a niektorými ďalšími tretími účastníkmi sporu je veľmi mylná. Jednoducho povedané, Brazília neuspela pri výklade Mierovej doložky podľa zvykového pravidla interpretácie verejného medzinárodného práva. Interpretácia nevykladá podmienky Mierovej doložky podľa ich znenia, ignoruje relevantné súvislosti a to následne vedie k absurdným záverom“⁶¹. Práve preto Brazília podľa nich nebola oprávnená viesť spor o subvenciách na základe právneho výkladu a Spojené štáty boli v rámci tohto výkladu oprávnené používať poľnohospodárske subvencie.

Panel vydal po vypočutí sťažnosti Brazílie voči Spojeným štátom ohľadom bavlny v septembri 2004 rozhodnutie v prospech Brazílie vo väčšine podstatných bodoch. V októbri 2004 Spojené štáty uviedli ich zámer odvolať sa proti niektorým sporným bodom a interpretácie dohôd vedenej Panelom. V marci 2005 odvolávací orgán vydal predbežné rozhodnutie⁶² interpretujúc kľúčové WTO ustanovenie o poľnohospodárskych subvenciách a potvrdil hlavné rozhodnutia panelu. Toto rozhodnutie bolo v neprospech

⁵⁸ http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/24-scm.pdf

⁵⁹ FAPRI – Food and Agricultural Policy research institute.

⁶⁰ United states – subsidies on upland cotton, Request for Consultations by Brazil, WT/DS267/1.

⁶¹ Comments of the United States of America on the Comments by Brazil and the Third Parties on the Questions Posed by the Panel.. United States Office of the Trade Representative, 2003.

07/13/2003. www.ustr.gov/enforcement/2003-06-13-uplandcotton-commentsbrazil.pdf

http://www.ustr.gov/assets/Trade_Agreements/Monitoring_Enforcement/Dispute_Settlement/WTO/Dispute_Settlement_Listings/asset_upload_file294_5598.pdf?ht=

⁶² WT/DS267/AB/R, United States – subsidies on Upland Cotton http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/repertory_e/m3_e.htm

Spojených štátov. Trojčlenný panel rozhodcov a odvolávací orgán v ňom určili dva typy subvencií v zo strany USA: zakázané a napadnuteľné. Dva programy podpôr boli určené ako zakázané subvencie: Program platieb Step 2 a vývozné úverové záruky. Step 2 platby boli uznané za nelegálne, pretože boli určené iba pre spotrebiteľov americkej bavlny (napríklad poškodzovali zahraničných dovozcov bavlny zvýhodňovaním pri použití práve domácich produktov namisto dovezených), a pretože patrili medzi podpory pre neplánované komodity (bavlna nebola uvedená na americkom WTO pláne podpôr)⁶³.

Program vývozných úverových záruk Ministerstva poľnohospodárstva Spojených štátov zaručuje úvery poskytnuté súkromnými americkými bankami pre zahraničné banky v prípade nákupu poľnohospodárskych produktov zahraničným klientom⁶⁴. Panel WTO stanovil, že tri programy vývozných úverových záruk účinne fungujú ako vývozné subvencie. Z dlhodobého hľadiska totiž finančné výnosy z týchto programov nepokrývali prevádzkové náklady⁶⁵.

Akékoľvek podpory môžu byť vo WTO napadnuteľné, pokiaľ ich môžeme zaradiť podľa definície WTO do kategórie subvencie a pokiaľ majú údajne nepriaznivé dôsledky na záujmy ostatných členov WTO⁶⁶. Konkrétne u podpôr viazaných na zmenu bežnej cenu na trhu⁶⁷ bolo uznané, že mali za následok vážne poškodenie záujmov Brazílie znížením ceny bavlny na svetovom trhu v období 1999-2002⁶⁸.

Panel formuloval odporúčania, ktorým by sa Spojené štáty mali podriadiť. Tieto odporúčania sa týkali odstránenia nepriaznivých dôsledkov z používaných podporných programov alebo úplného odstránenia spomínaných subvencií⁶⁹. Aj keď tento typ podpôr býva chránený Mirovou doložkou (článok 13) WTO Dohody o poľnohospodárstve, panel WTO po preskúmaní prípadu Spojených štátov uviedol, že

⁶³ Agriculture in the WTO : Policy Commitments Made Under the Agreement on Agriculture.
<http://www.nationalaglawcenter.org/assets/crs/RL32442.pdf>

⁶⁴ <http://www.fas.usda.gov/excredits/ecgp.asp>

⁶⁵ http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds267_e.htm

⁶⁶ http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm8_e.htm#subsidies

⁶⁷ Marketing loan provisions, Step 2 payments, market loss payments, and counter-cyclical payments.

⁶⁸ As regards serious prejudice http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds267_e.htm.

⁶⁹ Správa panelu WTO WT/DS267/R (VIII. Conclusions and Recommendations).
http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds267_e.htm

podpora bavlny v rokoch 1999, 2000, 2001 a 2002 prekročila úroveň stanovenú v roku 1992, ktorá predstavuje limit Dohody WTO o subvenciách a vyrovnávajúcich opatreniach. Subvencie teda nemohli spadať pod túto doložku⁷⁰.

Rozhodnutie panelu a odvolacieho orgánu ohľadom sporu Brazílie a Spojených štátov prijal v marci 2005 orgán na urovnávanie sporov (DSB). Spojené štáty vyjadrili vôľu podrobiť sa odporúčaniam a rozhodnutiu orgánu na riešenie sporov spôsobom, ktorý by bol v súlade so záväzkami WTO. Zároveň uviedli, že potrebné opatrenia si vyžadujú určitý čas na realizovanie.

Pre každý typ subvencií (trestné aj napadnuteľné) je potrebné iné opatrenie a iný čas na implementáciu. Podľa WTO Dohody o poľnohospodárstve sa u zakázaných subvencií sa postupuje s väčšou urgentnosťou, ako je to v prípade trestných subvencií. Konkrétne je daný kratší časový rámec na nápravu. V tomto prípade odvolávací orgán odporúčal Spojeným štátom odstrániť zakázané podpory do júna 2005 a následne odstrániť nežiaduce účinky napadnuteľných subvencií do septembra 2005.

V súlade s pravidlami WTO je výška sankcií je limitovaná hodnotou stratených ziskov. Pretože uplynulo obdobie na uskutočnenie potrebných nápravných zmien pre obe typy subvencií, Brazília najprv požiadala (júl 2005) o povolenie WTO na zavedenie protiopatrenia na zakázané americké podpory vo výške 3 mld. amerických dolárov.⁷¹ Spojené štáty vzniesli námietku na sumu požadovanú zo strany Brazílie a požiadali WTO o rozhodcovský posudok.⁷² Nakoniec však Spojené štáty a Brazília dospeli k procedurálnej dohode o dočasnom odklade rozhodcovského riadenia týkajúceho sa zakázaných subvencií.⁷³ Ani predĺžený termín na nápravné opatrenia Spojené štáty nedodržali. Spočiatku Brazília vyčkávala, kým Spojené štáty vlastným legislatívnym

⁷⁰ Background on the U.S.-Brazil WTO Cotton Subsidy Dispute, Randy Schnepf.

<http://opencrs.cdt.org/document/RL32571>

⁷¹ Recourse to Article 4.10 of the SCM Agreement and Article 22.2 of the DSU by Brazil (WT/DS267/21) Adoption of appropriate countermeasures under Article 4.10 of the SCM Agreement, júl 2005.

Táto hodnota predstavuje platby programu Step 2 realizované za obdobie 2004/2005 a hodnotu vyplatených podpor prostredníctvom troch spomínaných úverových záruk.

⁷² Recourse by the United States to Article 22.6 of the DSU and Article 4.11 of the SCM Agreement WT/DS267/24, July 19, 2005.

⁷³ Recourse by the United States to Article 22.6 of the DSU and Article 4.11 of the SCM Agreement - Communication from the Arbitrator WT/DS267/25, August 18, 2005.

procesom upravia svoje podporné programy podľa rozhodnutia WTO a to aj napriek tomu, že dátum stanovený rozhodnutím orgánu na riešenie sporu už bol prekročený. Uskutočnené opatrenia (odstránenie Programu Step 2 a úpravu ich exportných programov) Brazília nepovažovala za postačujúce a krátko po kolapse v mnohostranných vyjednávaniach v roku 2006 oznámila, že znovu prednesie prípad pred rozhodcov WTO. Tak v auguste 2006 požiadala panel, aby znovu prešetril prípad nedostatočných úprav v problematike obmedzovania subvencií. V decembri 2007 znovu zostavený trojčlenný panel vydal dočasné rozhodnutie, že Spojené štáty nedostatočne naplňujú rozhodnutie WTO z marca 2005.⁷⁴ Ak by chceli Spojené štáty podať odvolanie proti rozhodnutiu panelu, museli by tak urobiť skôr ako toto rozhodnutie prijme Orgán na urovnávanie sporov (DSB), teda do 60-tich dní od jeho vydania. V takomto prípade nebude rozhodnutie Odvolacieho orgánu (AB) pravdepodobne vydané skôr ako v polovici roku 2008. Rozhodnutie v neprospech Spojených štátov by malo viesť k ďalším nutným zmenám amerických programov na podporu bavlnárskeho sektoru. V prípade nepostačujúcich zmien by to bola možnosť pre Brazíliu, aby požiadala o povolenie pre odvetné obchodné sankcie. Reakcia Spojených štátov na rozhodnutie WTO v prípade bavlny je ostro sledovaná rozvojovými krajinami, predovšetkým 4 africkými krajinami vyrábajúcimi bavlnu, ktoré už predtým predložili WTO vlastný návrh (podkapitola 3.2).

Tento prípad predstavuje dôležité víťazstvo pre rozvojové krajiny. Ide o prípad, keď rozvojová krajina vyhrala spor týkajúci sa subvencií v poľnohospodárskej sfére bohatej krajiny, čo môže podnietiť globálne obchodné jednania ohľadom poľnohospodárstva, jeden z najspornejších bodov mnohostranného Rozvojového kola z Doha. Rozhodnutie z tohto prípadu môže poslúžiť ako precedens, ktorý povzbudí ostatné rozvojové krajiny k tomu, aby mohli prostredníctvom WTO a jeho mechanizmu na riešenie sporov mohli pridať svoj hlas proti subvenciám a podporám ostatných vyspelých krajín, ktoré narúšajú férový medzinárodný obchod.

⁷⁴ Report of the Panel WT/DS267/RW, December, 2007.

Záver

Mechanizmus urovnávania sporov so záväznou autoritou je jedinečným rysom Svetovej obchodnej organizácie, ktorým sa odlišuje od väčšiny ostatných medzivládnych organizácií. Dohoda o pravidlách a procedúrach pri urovnávaní sporov umožňuje WTO riešiť medzinárodné obchodné konflikty a ukladať kompenzácie či penále jednotlivým stranám sporu.

Členská základňa Svetovej obchodnej organizácie je značne rôznorodá, čo sa prejavilo aj pri účasti na procesoch riešenia sporov. Tomuto nasvedčujú štatistiky a záznamy z obchodných sporov. Až dve tretiny členov WTO spadá do skupiny rozvojových krajín. Zastúpenie tejto skupiny krajín v riešení obchodných sporov nie je k tomuto pomerne. Väčšina rozvojových krajín a takmer všetky najmenej rozvinuté krajiny ani raz nevyužili WTO systém urovnávania sporov. Na druhej strane môžeme jednoznačne zhodnotiť, že účasť krajín G4 je neprehliadnuteľná. Je nutné si povšimnúť, že za obdobie fungovania WTO zaznamenal postupom času systém na urovnávanie sporov čoraz viac prípadov členských rozvojových krajín. K tomuto trendu je potrebné doplniť fakt, že na 145 sporoch, ktoré iniciovali rozvojové krajiny sa zúčastnilo len 35 rozvojových krajín. O čosi väčšia časť sa zúčastnila sporov ako tretia zainteresovaná strana. Tento údaj hovorí o tom, že dané krajiny vedia vhodne použiť systém urovnávania sporov, avšak reprezentujú len malý zlomok členských rozvojových krajín WTO.

Je zrejmé, že tieto krajiny čelia značným prekážkam, ktoré im bránia plne využiť systém pri ochrane svojich práv. Rozvojové krajiny, hlavne tie najmenšie, majú častokrát značný nedostatok kvalifikovaných odborníkov, ktorí by sa špecializovali na právo a procedúru urovnávania sporov vo WTO. Rastúca komplexnosť systému a orgány jurisprudencie, panel a odvolávací orgán vytvárajú pre zástupcov rozvojových krajín náročné podmienky pre sledovanie samotných obchodných pravidiel a procedurálnych postupov vo WTO. Problém nedostatku „ľudských kapacít“ je základným problémom, na ktorý nadväzujú aj ostatné. Problém finančných kapacít značne spomaľuje proces zapojenia sa do systému urovnávania sporov a navyše prehlbuje problém s nedostatkom kvalifikovaných pracovných síl, potrebných pri riešení sporu. Nie malú úlohu zohráva u chudobných krajín strach z im poskytnutých preferenčných prístupov na trhy vyspelých ekonomík.

Tento problém je však politický z toho dôvodu, že preferenčný prístup a iné výhody poskytuje vyspelá krajina dobrovoľne a rovnako dobrovoľne ho môže zrušiť.

Aj napriek týmto bariéram boli členské rozvojové krajiny boli aktívnymi účastníkmi pri riešení sporov a najčastejšie iniciovali spor proti vyspelým krajinám. Schopnosť rozvojových krajín vedieť účinne použiť systém urovnávania sporov je jedným z najdôležitejších faktorov, aby mohli plne profitovať zo svojho členstva v organizácii. Jedným z prostriedkov, ako pristupovať k riešeniu tejto situácie, je podpora pri budovaní a rozvíjaní ich „obchodných kapacít“.

Spomenuté spory týkajúce sa bavlny sú príkladom dôležitého víťazstva pre rozvojové krajiny. Práve týmto príkladom som poukázala aj na problém poľnohospodárstva v rámci mnohostranných obchodných jednaní. Neúspechy v tejto oblasti blokujú jednania v ostatných oblastiach, pretože poľnohospodárstvo je ešte stále dôležitým sektorom pre mnohé rozvojové krajiny. Problémy v tejto súvislosti tvoria domáce podpory v poľnohospodárskej výrobe a rovina vývozných subvencií. Zásahy vyspelých krajín do tejto oblasti a porušovanie dohôd týkajúcich sa poľnohospodárstva stavajú rozvojové krajiny do nevýhodnej pozície v medzinárodnom obchode.

Prípady iniciatívy afrických krajín ukazuje, že aliancia vytvorená okolo špecifického spoločného problému ponúka väčšie šance na úspech pri domáhaní a ochrane práv, ktoré vyplývajú z členstva vo WTO. V tomto prípade boli obavy a sťažnosti afrických krajín zdieľané aj inými rozvojovými krajinami. Proti obchodnej politike spojených štátov, ktorá sa týka subvencovania výroby a exportu bavlny, vystúpila na pôde WTO Brazília. Na jej stranu sa pripojili Argentína, Benin, Chad, India, Pakistan a Venezuela ako zainteresované strany. Výsledkom v procese urovnávania sporu bolo víťazstvo pre Brazíliu a aj pre ostatné rozvojové krajiny produkujúce bavlnu. Orgán na urovnávanie sporov rozhodol, že obchodná politika USA porušuje dohody WTO. Úspech riešeného sporu týkajúceho sa bavlny, v ktorom boli napadnuté obchodné opatrenia vyspelej krajiny, môže poslúžiť ako precedens, aby povzbudil ostatné rozvojové krajiny k aktívnejšej účasti na systéme urovnávania sporov.

Použitá literatura

- ACWL; *The ACWL after four years*; a progress report by the Management Boars; [on-line] [cit. 2008-03-11]; [ACWL/GA/2005/1](http://www.acwl.org/ACWL/GA/2005/1)
- ALVI A.; *African countries and the WTO's dispute settlement mechanism*; Development Policy review, 25, č.1; s. 25-42
- BACERRA V.A.C; *The world cotton market : Prices and distortions*; ICAC;2000; http://www.icac.org/cotton_info/speeches/Valderrama/CVAugust2000.pdf
- BAGWELL K., STAIGER R.W; *Economic Tudory and Interpretation of GATT/WTO*; 2003; <http://www.columbia.edu/~kwb8/EconInterpWTO.pdf>
- BOWN CH. P., HOEKMAN B. M.; *Developing countries and enforcement of trade agreements: Why dispute settlement is not enough*; The World bank development research group; Policy rearsch working paper, 2007; WPS4450
- BOWN CH. P.; *Developing Countries as Plaintiffs and Defendants in GATT/WTO Trade Disputes*; The World Economy, 27, č. 1; 2003; s. 59-80
<http://people.brandeis.edu/~cbown/papers/developing.pdf>
- BOWN CH. P; *Participation in WTO Dispute Settlement: Complainants, Interested Parties and Free Riders*; World Bank Economic Review 19, č.2; 2003; s.287-310
http://people.brandeis.edu/~cbown/papers/free_ride.pdf
- HANRAHAN CH. E.; *The African Cotton Initiative and WTO agriculture negotiations*; Congressional Reasrch Service; RS21712
- HOEKMAN B. M., KOSTECKI M. M; *The political economy of the World Trading System : The WTO and beyond*; Oxford University Press; ISBN 0-19-829434-4
- HOEKMAN BERNARD M., MARVOIDIS P.C; *The WTO dispute settlement, transparency and surveillance*; The world economy, 23, č.4; 2002; s. 527- 542
- HOLMES P., ROLLO J., YOUNG R.; *Emerging trends in WTO dispute settlement*; 2003; World Bank policy research working paper 3133,
- HUDEC R.; *The WTO dispute settlement procedure: The first three years*; Minnesota Journal of Global Trade 8; 1999; s.1-53
- HUDEC R.; *Does the Agreement on agriculture work? Agricultural disputes after the Uruguay round*; International Agricultural Trade Consorcium; ISSN 1098-9218; 1998; s. 34 - 38
- ICAC, Cotton: World statistics; [on-line] [cit. 2003-01-03]
http://www.icac.org/cotton_info/publications/samples/stats_ws/cott_stats_sept_02.pdf

LOWENFELD A. F.; *Perface – First thoughtson dispute settlement in the World trade organization*; in Handbook of WTO/GATT dispute settlement; Translations Publishers, Inc; ISBN 0-929179-48-X

LOWENFELD A. F.; *Dispute settlement in the WTO; Intrnational Economic law*; Oxford University Press; ISBN 0-19-825667-1

PALMETER D., MARVOIDIS P.C.; *Dispute settlement in the World Trade Organization: Practice and Procedure*; Cambridge University Press; ISBN 0-521-53003-2

PATTERSON E.; *The WTO Decision on U.S. Cotton Subsidies*; The American Society of International Law; [on-line] [cit. 2005-05-17]
<http://www.asil.org/insights/2005/03/insights050323.html>

POONYTH D.; *The impact of domestic and trade policies on the world cotton market*; FAO commodity and trade policy research working paper n.8; 2004;
<ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/007/j2731e/j2731e00.pdf>

SACERDOTI G., YANOVICH A., BOHANES J.; *The WTO at ten: The contribution of the Dispute settlement System*; Cambridge University Press; ISBN 0-521-86314-7

SHAFFER G.; *How to make the WTO dispute settlement system work for developing countries: Some proactive developing country strategies*; ICTSD; ISSN: 1681-8954; 2003; s.1-65 http://www.ictsd.org/pubs/ictsd_series/resource_papers/DSU_2003.pdf.

SHAFFER G.; *The challenges of WTO law: strategies for developing country adaptation*; The World Trade Review; 2006; s.177-198

SOUTH CENTRE; *The WTO dispute settlement system: issue to consider in the DSU negotiations*; SC/TADP/TA/DS/1, 2005, s. 14

The World Factbook; [on-line] [cit. 2008-04-13];
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2078rank.html>

U.S. cotton Production: 2003 Crop Year, Annual economic outlook; [on-line] [cit. 2003-01-10]; <http://www.cotton.org/econ/reports/upload/2008-Annual-Economic-Outlook.pdf>

USDA, Cotton: World markets and trade; [on-line] [cit. 2003-07-17]
<http://www.fas.usda.gov/cotton/circular/2003/07/cover.pdf>

WTO; *Understanding the WTO*; Information and media relations Division, 2007; s.55-59, 93-98 (prístupné na www.wto.org)

WTO; *Understanding on rules and procedures governing the settlement of disputes*;
http://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/analytic_index_e/dsu_01_e.htm#article2A

Oficiálne dokumenty WTO prístupné na www.wto.org :

Dokumenty WTO k sporu č.DS267; United States — Subsidies on Upland Cotton
http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds267_e.htm

Rozhodnutie zlepšiť pravidlá a postupy urovnávania sporov :[BISD36S/61](#)

Spor č.DS306; Bangladéš proti antidumpingovým clám Indie; 2004; [WT/DS306/1](#)

Sektorová iniciatíva afrických krajín v prospech bavlny; 2003; [TN/AG/GEN/4](#)

WTO statistical overview ;2008:[WT/DS/OV/32](#);

Prílohy

Príloha č. 1: zoznam sporov prodložených na pôde WTO s členením krajín podľa príjmových skupín v období 1995 – 2006

DSNo	Titul sporu	dátum kozult	Člen vyžadujúci konzultácie	Respondent
1	Prohibition of imports of polyethylene and polypropylene	10.01.95	Singapore	Malaysia
2	Standards for reformulated and conventional gasoline	24.01.95	Venezuela	US
3	Measures concerning the testing and inspection of agricultural products	04.04.95	US	Korea
4	Standards for reformulated and conventional gasoline	10.04.95	Brazil	US
5	Measures concerning the shelf-life of products	03.05.95	US	Korea
6	Imposition of import duties on automobiles from Japan under sections 301 and 304 of the trade act of 1974	17.05.95	Japan	US
7	Trade description of scallops	19.05.95	Canada	EC
8	Taxes on alcoholic beverages	21.06.95	EC	Japan
9	Duties on imports of cereals	30.06.95	Canada	EC
10	Taxes on alcoholic beverages	07.07.95	Canada	Japan
11	Taxes on alcoholic beverages	07.07.95	US	Japan
12	Trade description of scallops	18.07.95	Peru	EC
13	Duties on imports of grains	19.07.95	US	EC
14	Trade description of scallops	24.07.95	Chile	EC
15	Measures affecting the purchase of telecommunications equipment	18.08.95	EC	Japan
16	Regime for importation, sale and distribution of bananas	28.09.95	Guatemala,Honduras, Mexico,US	EC
17	Duties on imports of rice	03.10.95	Thailand	EC
18	Measures affecting importation of salmon	05.10.95	Canada	Australia
19	Import regime for automobiles	28.09.95	India	Poland
20	Measures concerning the bottled water	08.11.95	Canada	Korea
21	Measures concerning the importation of salmonids	17.11.95	US	Australia
22	Measures affecting desiccated coconut	27.11.95	Philippines	Brazil
23	Anti-dumping investigation in respect of imports of certain oil country tubular goods (OCTG)	05.12.95	Mexico	Venezuela
24	Restrictions on imports of cotton and man-made fibre underwear	22.12.95	Costa Rica	US
25	Implementation of the Uruguay Round commitments concerning rice	12.12.95	Uruguay	EC
26	Measures concerning meat and meat products (hormones)	26.01.96	US	EC
27	Regime for the importation, sale and distribution of bananas	05.02.96	Ecuador,Guatemala,Honduras,Mexico,US	EC

28	Measures concerning sound recordings	09.02.96	US	Japan
29	Restrictions on imports of textile and clothing products	12.02.96	Hong Kong - China	Turkey
30	Countervailing duties on imports of desiccated coconut and coconut milk powder from Sri Lanka	23.02.96	Sri Lanka	Brazil
31	Certain measures concerning periodicals	11.03.96	US	Canada
32	Measures affecting imports of women's and girls' woolcoats	14.03.96	India	US
33	Measures affecting imports of woven wool shirts and blouses	14.03.96	India	US
34	Restrictions on imports of textile and clothing products	21.03.96	India	Turkey
35	Export subsidies in respect of agricultural products	27.03.96	Argentina,Australia,Canada,New Zealand,Thailand,US	Hungary
36	Patent protection for pharmaceutical and agricultural chemical products	30.04.96	US	Pakistan
37	Patent protection under the Industrial Property Act	30.04.96	US	Portugal
38	The Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act	03.05.96	EC	US
39	Tariff increases on products from the EC	17.04.96	EC	US
40	Laws, regulations and practices in the telecommunications procurement sector	09.05.96	EC	Korea
41	Measures concerning inspection of agricultural products	24.05.96	US	Korea
42	Measures concerning sound recordings	24.05.96	EC	Japan
43	Taxation of foreign film revenues	12.06.96	US	Turkey
44	Measures affecting consumer photographic film and paper	13.06.96	US	Japan
45	Measures affecting distribution services	13.06.96	US	Japan
46	Export financing programme for aircraft	18.06.96	Canada	Brazil
47	Restrictions on imports of textile and clothing products	20.06.96	Thailand	Turkey
48	Measures affecting livestock and meat (hormones)	28.06.96	Canada	EC
49	Anti-dumping investigation regarding imports of fresh or chilled tomatoes from Mexico	01.07.96	Mexico	US
50	Patent protection for pharmaceutical and agricultural chemical products	02.07.96	US	India
51	Certain automotive investment measures	30.07.96	Japan	Brazil
52	Certain measures affecting trade and investment in the automotive sector	09.08.96	US	Brazil
53	Customs valuation of imports	27.08.96	EC	Mexico
54	Certain measures affecting the automobile industry	03.10.96	EC	Indonesia

55	Certain measures affecting the automobile industry	04.10.96	Japan	Indonesia
56	Measures affecting imports of footwear, textiles, apparel and other items	04.10.96	US	Argentina
57	Textile, clothing and footwear import credit scheme	07.10.96	US	Australia
58	Import prohibition of certain shrimp and shrimp products	08.10.96	India, Malaysia, Pakistan, Thailand	US
59	Certain measures affecting the automobile industry	08.10.96	US	Indonesia
60	Anti-dumping investigation regarding portland cement from Mexico	15.10.96	Mexico	Guatemala
61	Import prohibition of certain shrimp and shrimp products	25.10.96	Philippines	US
62	Customs classification of certain computer equipment	08.11.96	US	EC
63	Anti-dumping measures on imports of solid urea from the former German Democratic Republic	28.11.96	EC	US
64	Certain measures affecting the automobile industry	29.11.96	Japan	Indonesia
65	Certain measures affecting trade and investment in the automotive sector	10.01.97	US	Brazil
66	Measures affecting imports of pork	15.01.97	EC	Japan
67	Customs classification of certain computer equipment	14.02.97	US	United Kingdom
68	Customs classification of certain computer equipment	14.02.97	US	Ireland
69	Measures affecting importation of certain poultry products	24.02.97	Brazil	EC
70	Measures affecting the export of civilian aircraft	10.03.97	Brazil	Canada
71	Measures affecting the export of civilian aircraft	10.03.97	Brazil	Canada
72	Measures affecting butter products	24.03.97	New Zealand	EC
73	Procurement of a navigation satellite	26.03.97	EC	Japan
74	Measures affecting pork and poultry	01.04.97	US	Philippines
75	Taxes on alcoholic beverages	02.04.97	EC	Korea
76	Measures affecting agricultural products	07.04.97	US	Japan
77	Measures affecting textiles, clothing and footwear	23.04.97	EC	Argentina
78	Safeguard measure against imports of broom and corn brooms	28.04.97	Colombia	US
79	Patent protection for pharmaceutical and agricultural chemical products	28.04.97	EC	India
80	Measures affecting commercial telephone directory services	02.05.97	US	EC
81	Certain measures affecting trade and investment in the automotive sector	07.05.97	EC	Brazil
82	Measures affecting the grant of copyright and neighbouring rights	14.05.97	US	EC
83	Measures affecting the enforcement of intellectual property rights	14.05.97	US	EC
84	Taxes on alcoholic beverages	23.05.97	US	Korea

85	Measures affecting textiles and apparel products	22.05.97	EC	US
86	Measures affecting the enforcement of intellectual property rights	28.05.97	US	EC
87	Taxes on alcoholic beverages	04.06.97	EC	Chile
88	Measure affecting government procurement	20.06.97	EC	US
89	Imposition of anti-dumping duties on imports of colour television receivers from Korea	10.07.97	Korea	US
90	Quantitative restrictions on imports of agricultural, textile and industrial products	15.07.97	US	India
91	Quantitative restrictions on imports of agricultural, textile and industrial products	16.07.97	Australia	India
92	Quantitative restrictions on imports of agricultural, textile and industrial products	16.07.97	Canada	India
93	Quantitative restrictions on imports of agricultural, textile and industrial products	16.07.97	New Zealand	India
94	Quantitative restrictions on imports of agricultural, textile and industrial products	17.07.97	Switzerland	India
95	Measure affecting the government procurement	18.07.97	Japan	US
96	Quantitative restrictions on imports of agricultural, textile and industrial products	18.07.97	EC	India
97	Countervailing duty investigation of imports of salmon from Chile	05.08.97	Chile	US
98	Definitive safeguard measure on imports of certain dairy products	12.08.97	EC	Korea
99	Anti-dumping duty on dynamic random access memory semiconductors (drams) of one megabyte or above from Korea	14.08.97	Korea	US
100	Measures affecting imports of poultry products	18.08.97	EC	US
101	Anti-dumping investigation of high-fructose corn syrup (HFCS) from the United States	04.09.97	US	Mexico
102	Measures affecting pork and poultry	07.10.97	US	Philippines
103	Measures affecting the importation of milk and the exportation of dairy products	08.10.97	US	Canada
104	Measures affecting the exportation of processed cheese	08.10.97	US	EC
105	Regime for the importation, sale and distribution of bananas	24.10.97	Panama	EC
106	Subsidies provided to producers and exporters of automotive leather	10.11.97	US	Australia
107	Export measures affecting hides and skins	07.11.97	EC	Pakistan
108	Tax treatment for "foreign sales corporations"	18.11.97	EC	US

109	Taxes on alcoholic beverages	11.12.97	US	Chile
110	Taxes on alcoholic beverages	15.12.97	EC	Chile
111	Tariff rate quota for imports of groundnuts	19.12.97	Argentina	US
112	Countervailing duty investigation against imports of buses from Brazil	23.12.97	Brazil	Peru
113	Measures affecting dairy exports	29.12.97	New Zealand	Canada
114	Patent protection of pharmaceutical products	19.12.97	EC	Canada
115	Measures affecting the grant of copyright and neighbouring rights	06.01.98	US	EC
116	Measures affecting payment terms for imports	08.01.98	EC	Brazil
117	Measures affecting film distribution services	20.01.98	EC	Canada
118	Harbour maintenance tax	06.02.98	EC	US
119	Anti-dumping measures on imports of coated woodfree paper sheets	20.02.98	Switzerland	Australia
120	Measures affecting export of certain commodities	11.03.98	EC	India
121	Safeguard measures on imports of footwear	03.04.98	EC	Argentina
122	Anti-dumping duties on angles, shapes and sections of iron or non-alloysteel and H-beams from Poland	06.04.98	Poland	Thailand
123	Safeguard measures on imports of footwear	22.04.98	Indonesia	Argentina
124	Enforcement of intellectual property rights for motion pictures and television programmes	30.04.98	US	EC
125	Enforcement of intellectual property rights for motion pictures and television programmes	04.05.98	US	EC
126	Subsidies provided to producers and exporters of automotive leather	04.05.98	US	Australia
127	Certain income tax measures constituting subsidies	05.05.98	US	EC
128	Certain income tax measures constituting subsidies	05.05.98	US	EC
129	Certain income tax measures constituting subsidies	05.05.98	US	EC
130	Certain income tax measures constituting subsidies	05.05.98	US	EC
131	Certain income tax measures constituting subsidies	05.05.98	US	EC
132	Anti-dumping investigation of high-fructose corn syrup (HFCS) from the United States	08.05.98	US	Mexico
133	Measures concerning the importation of dairy products and the transit of cattle	07.05.98	Switzerland	Slovak Republic
134	Restrictions on certain import duties on rice	27.05.98	India	EC
135	Measures affecting asbestos and products containing asbestos	28.05.98	Canada	EC
136	Anti-dumping Act of 1916	04.06.98	EC	US

137	Measures affecting imports of wood of conifers from Canada	17.06.98	Canada	EC
138	Imposition of countervailing duties on certain hot-rolled lead and bismuth carbon steel products originating in the United Kingdom	12.06.98	EC	US
139	Certain automotive industry measures	03.07.98	Japan	Canada
140	Anti-dumping investigations regarding unbleached cotton fabrics from India	03.08.98	India	EC
141	Anti-dumping duties on imports of cotton-type bed-linen from India	03.08.98	India	EC
142	Certain measures affecting the automotive industry	17.08.98	EC	Canada
143	Measure affecting import duty on wheat from Hungary	18.09.98	Hungary	Slovak Republic
144	Certain measures affecting the import of cattle, swine and grain from Canada	25.09.98	Canada	US
145	Countervailing duties on imports of wheat gluten from the EC	07.10.98	EC	Argentina
146	Measures affecting the automotive sector	06.10.98	EC	India
147	Tariff quotas and subsidies affecting leather	08.10.98	EC	Japan
148	Measure affecting import duty on wheat from Hungary	12.10.98	Hungary	Czech Republic
149	Import restrictions	28.10.98	EC	India
150	Measures affecting customs duties	30.10.98	EC	India
151	Measures affecting textiles and apparel products (II)	19.11.98	EC	US
152	Sections 301-310 of the Trade Act of 1974	25.11.98	EC	US
153	Patent protection on pharmaceutical and agricultural chemical products	02.12.98	Canada	EC
154	Measures affecting differential and favourable treatment of coffee	07.12.98	Brazil	EC
155	Measures affecting the export of bovine hides and the import of finished leather	23.12.98	EC	Argentina
156	Definitive anti-dumping measure on grey portland cement from Mexico	05.01.99	Mexico	Guatemala
157	Definitive anti-dumping measures on imports of drill bits from Italy	14.01.99	EC	Argentina
158	Regime for the importation, sale and distribution of bananas	20.01.99	Honduras, Mexico, Guatemala, Panama, US	EC
159	Safeguard measure on imports of steel products from the Czech Republic	21.01.99	Czech Republic	Hungary
160	Section 110(5) of US Copyright Act	26.01.99	EC	US
161	Measures affecting imports of fresh, chilled and frozen beef	01.02.99	US	Korea
162	Anti-dumping Act of 1916	10.02.99	Japan	US
163	Measures affecting government procurement	16.02.99	US	Korea
164	Measures affecting imports of footwear	01.03.99	US	Argentina

165	Import measures on certain products from the EC	04.03.99	EC	US
166	Definitive safeguard measures on imports of wheat gluten from the EC	17.03.99	EC	US
167	Countervailing duty investigation with respect to live cattle from Canada	19.03.99	Canada	US
168	Anti-dumping duties on certain pharmaceutical products from India	01.04.99	India	South Africa
169	Measures affecting imports of fresh, chilled and frozen beef	13.04.99	Australia	Korea
170	Term of patent protection	06.05.99	US	Canada
171	Patent protection for pharmaceuticals and test data protection for agricultural chemicals	06.05.99	US	Argentina
172	Measures relating to the development of a flight management system	21.05.99	US	EC
173	Measures relating to the development of a flight management system	21.05.99	US	France
174	Protection of trademarks and geographical indications for agricultural products and foodstuffs	01.06.99	US	EC
175	Measures affecting trade and investment in the motor vehicle sector	02.06.99	US	India
176	Section 211 Omnibus Appropriations Act of 1998	07.07.99	EC	US
177	Safeguard measure on imports of fresh, chilled and frozen lamb from New Zealand	16.07.99	New Zealand	US
178	Safeguard measure on imports of lamb meat from Australia	23.07.99	Australia	US
179	Anti-dumping measures on stainless steel plate in coils and stainless steel sheet and strip from Korea	30.07.99	Korea	US
180	Reclassification on certain sugar syrups	06.09.99	Canada	US
181	Safeguard measure on imports of plain polyester filaments from Thailand	07.09.99	Thailand	Colombia
182	Ecuador - Provisional anti-dumping measure on cement from Mexico	05.10.99	Mexico	Ecuador
183	Measures on import licensing and minimum import prices	14.10.99	EC	Brazil
184	Anti-dumping measures on certain hot-rolled steel products from Japan	18.11.99	Japan	US
185	Certain measures affecting imports of pasta from Costa Rica	18.11.99	Costa Rica	Trinidad and Tobago
186	Section 337 of the Tariff Act of 1930 and amendments thereto	12.01.00	EC	US
187	Provisional anti-dumping measure on imports of macaroni and spaghetti from Costa Rica	17.01.00	Costa Rica	Trinidad and Tobago
188	Measures affecting imports from Honduras and Colombia	17.01.00	Colombia	Nicaragua

189	Definitive anti-dumping measures on carton-board imports from Germany and definitive anti-dumping measures on imports of ceramic floor tiles from Italy	26.01.00	EC	Argentina
190	Transitional safeguard measures on certain imports of woven fabrics of cotton and cotton mixtures originating in Brazil	29.07.99	Brazil	Argentina
191	Definitive anti-dumping measure on cement from Mexico	15.03.00	Mexico	Ecuador
192	Transitional safeguard measure on combed cotton yarn from Pakistan	24.12.98	Pakistan	US
193	Measures affecting the transit and importation of swordfish	19.04.00	EC	Chile
194	Measures treating export restraints and subsidies	19.05.00	Canada	US
195	Measures affecting trade and investment in the motor vehicle sector	23.05.00	US	Philippines
196	Certain measures on the protection of patents and test data	30.05.00	US	Argentina
197	Measures on minimum import prices	30.05.00	US	Brazil
198	Measures on minimum import prices	30.05.00	US	Romania
199	Measures affecting patent protection	30.05.00	US	Brazil
200	Section 306 of the Trade Act of 1974 and amendments thereto	05.06.00	EC	US
201	Measures affecting imports from Honduras and Colombia	06.06.00	Honduras	Nicaragua
202	Definitive safeguard measures on imports of circular welded carbon quality line pipe from Korea	13.06.00	Korea	US
203	Measures affecting trade in live swine	10.07.00	US	Mexico
204	Measures affecting telecommunications services	17.08.00	US	Mexico
205	Import Prohibition on canned tuna with soybean oil	22.09.00	Thailand	Egypt
206	Anti-dumping and countervailing measures on steel plate from India	04.10.00	India	US
207	Price band system and safeguard measures relating to certain agricultural products	05.10.00	Argentina	Chile
208	Anti-dumping duty on steel and iron pipe fittings	09.10.00	Brazil	Turkey
209	Measures affecting soluble coffee	12.10.00	Brazil	EC
210	Administration of measures establishing customs duties for rice	12.10.00	US	EC
211	Definitive anti-dumping measures on steel rebar from Turkey	06.11.00	Turkey	Egypt
212	Countervailing measures concerning certain products from the EC	10.11.00	EC	US
213	Countervailing duties on certain corrosion-resistant carbon steel flat products from Germany	10.11.00	EC	US
214	Definitive safeguard measures on imports of steel wire rod and circular welded carbon quality line pipe	01.12.00	EC	US

215	Anti-dumping measures regarding polypropylene resins from Korea	15.12.00	Korea	Philippines
216	Provisional anti-dumping measure on electric transformers	20.12.00	Brazil	Mexico
217	Continued Dumping & Subsidy Offset Act of 2000	21.12.00	Australia,Brazil,Chile, EC,India,Indonesia,Japan,Korea,Thailand	US
218	Countervailing duties on certain carbon steel products from Brazil	21.12.00	Brazil	US
219	Anti-dumping duties on malleable cast iron tube or pipe fittings from Brazil	21.12.00	Brazil	EC
220	Price band system and safeguard measures relating to certain agricultural products	05.01.01	Guatemala	Chile
221	Section 129(c)(1) of the Uruguay Round Agreements Act	17.01.01	Canada	US
222	Export credits & loan guarantees for regional aircraft	22.01.01	Brazil	Canada
223	Tariff-rate quota on corn gluten feed from the US	25.01.01	US	EC
224	US Patents Code	31.01.01	Brazil	US
225	Anti-dumping duties on seamless pipe from Italy	05.02.01	EC	US
226	Provisional safeguard measure on mixtures of edible oils	19.02.01	Argentina	Chile
227	Taxes on cigarettes	01.03.01	Chile	Peru
228	Safeguard Measures on Sugar	15.03.01	Colombia	Chile
229	Anti-Dumping Duties on Jute Bags from India	09.04.01	India	Brazil
230	Safeguard Measures and Modification of Schedules Regarding Sugar	17.04.01	Colombia	Chile
231	Trade Description of Sardines	20.04.01	Peru	EC
232	Measures Affecting the Import of Matches	17.05.01	Chile	Mexico
233	Measures Affecting the Import of Pharmaceutical Products	25.05.01	India	Argentina
234	Continued Dumping and Subsidy Offset Act of 2000	21.05.01	Canada,Mexico	US
235	Safeguard Measure on Imports of Sugar	11.07.01	Poland	Slovak Republic
236	Preliminary Determinations with Respect to Certain Softwood Lumber from Canada	21.08.01	Canada	US
237	Certain Import Procedures for Fresh Fruit	31.08.01	Ecuador	Turkey
238	Definitive Safeguard Measures on Imports of Preserved Peaches	14.09.01	Chile	Argentina
239	Certain Measures Regarding Anti-Dumping Methodology	01.11.01	Brazil	US
240	Import Prohibition on Wheat and Wheat Flour	18.10.01	Hungary	Romania
241	Definitive Anti-Dumping Duties on Poultry from Brazil	07.11.01	Brazil	Argentina
242	Generalized System of Preferences	07.12.01	Thailand	EC
243	Rules of origin for textiles and apparel products	11.01.02	India	US

244	Sunset review of anti-dumping duties on corrosion-resistant carbon steel flat products from Japan	30.01.02	Japan	US
245	Measures affecting the importation of apples	01.03.02	US	Japan
246	Conditions for the granting of tariff preferences to developing countries	05.03.02	India	EC
247	Provisional anti-dumping measure on imports of certain softwood lumber from Canada	06.03.02	Canada	US
248	Definitive safeguard measures on imports of certain steel products	07.03.02	EC	US
249	Definitive safeguard measures on imports of certain steel products	20.03.02	Japan	US
250	Equalizing excise tax imposed by Florida on processed orange and grapefruit Products	20.03.02	Brazil	US
251	Definitive safeguard measures on imports of certain steel products	20.03.02	Korea	US
252	Definitive safeguard measures on imports of certain steel products	26.03.02	China	US
253	Definitive safeguard measures on imports of certain steel products	03.04.02	Switzerland	US
254	Definitive safeguard measures on imports of certain steel products	04.04.02	Norway	US
255	Tax treatment on certain imported products	22.04.02	Chile	Peru
256	Import ban on pet food from Hungary	03.05.02	Hungary	Turkey
257	Final countervailing duty determination with respect to certain softwood lumber from Canada	03.05.02	Canada	US
258	Definitive safeguard measures on imports of certain steel products	14.05.02	New Zealand	US
259	Definitive safeguard measures on imports of certain steel products	21.05.02	Brazil	US
260	Provisional safeguard measures on imports of certain steel products	30.05.02	US	EC
261	Tax treatment on certain products	18.06.02	Chile	Uruguay
262	Sunset reviews of anti-dumping and countervailing duties on certain steel products from France and Germany	25.07.02	EC	US
263	Measures affecting imports of wine	04.09.02	Argentina	EC
264	Final dumping determination on softwood lumber from Canada	13.09.02	Canada	US
265	Export subsidies on sugar	27.09.02	Australia	EC
266	Export subsidies on sugar	27.09.02	Brazil	EC
267	Subsidies on upland Cotton	27.09.02	Brazil	US
268	Sunset reviews of anti-dumping measures on oil country tubular goods from Argentina	07.10.02	Argentina	US
269	Customs classification of frozen boneless chicken cuts	11.10.02	Brazil	EC
270	Certain measures affecting the importation of fresh fruit and vegetables	18.10.02	Philippines	Australia
271	Certain measures affecting the importation of fresh pineapple	18.10.02	Philippines	Australia

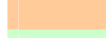

272	Provisional anti-dumping duties on vegetable oils from Argentina	21.10.02	Argentina	Peru
273	Measures affecting trade in commercial vessels	21.10.02	EC	Korea
274	Definitive safeguard measures on imports of certain steel products	01.11.02	Chinese Taipei	US
275	Import licensing measures on certain agricultural products	07.11.02	US	Venezuela
276	Measures relating to exports of wheat and treatment of imported grain	17.12.02	US	Canada
277	Investigation of the International Trade Commission in softwood lumber from Canada	20.12.02	Canada	US
278	Definitive safeguard measure on imports of fructose	20.12.02	Argentina	Chile
279	Import restrictions maintained under the export and import policy 2002-2007	23.12.02	EC	India
280	Countervailing duties on steel plate from Mexico	21.01.03	Mexico	US
281	Anti-dumping measures on cement from Mexico	31.01.03	Mexico	US
282	Anti-dumping measures on oil country tubular goods (OCTG) from Mexico	18.02.03	Mexico	US
283	Export subsidies on sugar	14.03.03	Thailand	EC
284	Certain measures preventing the importation of black beans from Nicaragua	17.03.03	Nicaragua	Mexico
285	Measures affecting the cross-border supply of gambling and betting services	13.03.03	Antigua and Barbuda	US
286	Customs classification of frozen boneless chicken cuts	25.03.03	Thailand	EC
287	Quarantine regime for imports	03.04.03	EC	Australia
288	Definitive anti-dumping measures on blanketing from Turkey	09.04.03	Turkey	South Africa
289	Additional duty on imports of pig-meat from Poland	16.04.03	Poland	Czech Republic
290	Protection of trademarks & geographical indications for agricultural products and foodstuffs	17.04.03	Australia	EC
291	Measures affecting the approval and marketing of biotech products	13.05.03	US	EC
292	Measures affecting the approval and marketing of biotech products	13.05.03	Canada	EC
293	Measures affecting the approval and marketing of biotech products	14.05.03	Argentina	EC
294	Laws, Regulations and Methodology for Calculating Dumping Margins ("Zeroing")	12.06.03	EC	US
295	Definitive anti-dumping measures on beef and rice	16.06.03	US	Mexico
296	Countervailing duty investigation on dynamic random access memory semiconductors (DRAMS) from Korea	30.06.03	Korea	US

297	Measure affecting imports of live animals and meat products	09.07.03	Hungary	Croatia
298	Certain pricing measures for customs valuation and other purposes	22.07.03	Guatemala	Mexico
299	Countervailing measures on dynamic random access memory chips from Korea	29.07.03	Korea	EC
300	Measures affecting the importation of cigarettes	28.08.03	Honduras	Dominican Republic
301	Measures affecting trade in commercial vessels	03.09.03	Korea	EC
302	Measures affecting the importation and internal sale of cigarettes	08.10.03	Honduras	Dominican Republic
303	Definitive safeguard measure on imports of medium density fibreboard	24.11.03	Chile	Ecuador
304	Anti-dumping measures on imports of certain products from the EC and/or member states	08.12.03	EC	India
305	Measures affecting imports of textile and apparel products	23.12.03	US	Egypt
306	Anti-dumping measure on batteries from Bangladesh	28.01.04	Bangladesh	India
307	Aid for commercial vessels	13.02.04	Korea	EC
308	Tax measures on soft drinks and other beverages	16.03.04	US	Mexico
309	Value-added Tax on Integrated Circuits	18.03.04	US	China
310	Determination of the International Trade Commission in Hard Red Spring Wheat from Canada	08.04.04	Canada	US
311	Reviews of countervailing duty on softwood lumber from Canada	14.04.04	Canada	US
312	Anti-dumping duties on imports of certain paper from Indonesia	04.06.04	Indonesia	Korea
313	Anti-dumping duties on certain flat rolled iron or non-alloy steel products from India	08.07.04	India	EC
314	Provisional countervailing measures on olive oil from EC	18.08.04	EC	Mexico
315	Selected Customs Matters	21.09.04	US	EC
316	Measures Affecting Trade in Large Civil Aircraft	06.10.04	US	EC(France, Germany, Spain, UK)
317	Measures Affecting Trade in Large Civil Aircraft	06.10.04	EC	US
318	Anti-Dumping Measures on Certain Products from the Separate Customs Territory of Taiwan, Penghu, Kinmen, and Matsu	28.10.04	Separate Customs Territory of Taiwan, Penghu, Kinmen, and Matsu	India
319	Section 776 of the Tarriff act of 1930	05.11.04	EC	US
320	Continued Suspensions of Obligations in the EC - Hormones dispute	08.11.04	EC	US
321	Continued Suspensions of Obligations in the EC - Hormones dispute	08.11.04	EC	Canada
322	Measures relating to zeroing and sunset reviews	24.11.04	Japan	US

323	Import quotas on dried laver and seasoned laver	01.12.04	Korea	Japan
324	Provisional anti-dumping measures on shrimp from Thailand	09.12.04	Thailand	US
325	Anti-dumping determinations regarding stainless steel from Mexico	05.01.05	Mexico	US
326	Definitive safeguard measure on salmon	08.02.05	Chile	EC
327	Anti-dumping duties on matches from Pakistan	21.02.05	Pakistan	Egypt
328	Definitive Safeguard Measure on Salmon	01.03.05	Norway	EC
329	Tariff Classification of Certain Milk Products	16.03.05	Mexico	Panama
330	Countervailing Duties on Olive oil, Wheat Gluten and Peaches	29.04.05	EC	Argentina
331	Anti-dumping Duties on Steel Pipes and Tubes from Guatemala	17.06.05	Guatemala	Mexico
332	Measures Affecting Imports of Retreaded Tires	20.06.05	EC	Brazil
333	Foreign Exchange Fee Affecting Imports From Costa Rica	12.09.05	Costa Rica	Dominican Republic
334	Measures Affecting the Importation of Rice	02.11.05	US	Turkey
335	Anti-dumping measure on shrimp from Ecuador	17.11.05	Ecuador	US
336	Countervailing Duties on Dynamic Random Access Memories from Korea	14.03.06	Korea	Japan
337	Anti-Dumping Measure on Farmed Salmon from Norway	17.03.06	Norway	EC
338	Provisional Anti-dumping and Countervailing Duties on grain corn from the US	17.03.06	US	Canada
339	Measures affecting imports of automobile parts	30.03.06	EC	China
340	Measures affecting imports of automobile parts	03.04.06	US	China
341	Definitive countervailing measures on olive oil from the EC	31.03.06	EC	Mexico
342	Measures affecting imports of automobile parts	13.04.06	Canada	China
343	Measures relating to shrimp from Thailand	24.04.06	Thailand	US
344	Final Anti-Dumping measures on stainless steel from Mexico	26.05.06	Mexico	US
345	Customs bond directive for merchandise subject to Anti-Dumping/Countervailing Duties	06.06.06	India	US
346	Anti-Dumping Administrative Review on Oil Country Tubular Goods from Argentina	20.06.06	Argentina	US
347	Measures Affecting Trade in Large Civil Aircraft (Second Complaint)	20.02.06	US	EC
348	Customs Measures on Importation of Certain Products from Panama	20.07.06	Panama	Colombia

349	Measures Affecting the Tariff Quota for Fresh or Chilled Garlic	06.09.06	Argentina	EC
350	Continued Existence and Application of Zeroing Methodology	02.10.06	EC	US
351	Provisional Safeguard Measure on Certain Milk Products	25.10.06	Argentina	Chile

Poznámka:

	High-income economies
	Upper-middle-income economies
	Lower-middle-income economies
	Low-income economies
	least developed countries